

Art-блог

Паспець выпіць кавы?

Як засведчыў міжнародны навукова-практычны семінар "Музейным калекцыям — сучасныя лічбавыя тэхналогіі", які быў арганізаваны Фондам "Культурная спадчына і сучаснасць" пры фінансавай падтрымцы UNESCO, айншчыкі музейны ад жыцця не адстаюць і ў дадзенай тэматыцы разбіраюцца някелска. Тым больш, для іх гэта не толькі магчымасць атымізаваць сваю працу, але таксама і новая прынада для наведвальнікаў. Невыпадкова, што пляцоўкай для семінара стаў Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы, які ці не найбольш актыўна выкарыстоўвае ў экспазіцыі сучасныя вынаходкі.

Ілья СВІРЫН

Але найбольш увагі на семінары было адрэдкавана на размятаны спосаб выклікаў у наведвальніка "ваў-эфект", а сур'езнаму і маштабнаму праекту, які распачаўся амаль дзесяць гадоў таму. 10 чэрвеня 2006 года Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь выдаў пастанову, якую можна лічыць пунктам адліку работы па стварэнні Дзяржаўнага музейнага каталога Рэспублікі Беларусь. Аднаводна, самы час падвесці пэўныя вынікі.

У каталогу ёсць, а ў рэальнасці...

Найгалюбы з іх — уласна, само з'яўленне такога каталога. На сённяшні дзень у яго ўключана больш за 156 тысяч музейных прадметаў — што, вядома ж, зусім нямала. І цяпер кожны зацікаўлены карыстальнік Інтэрнэта можа пры патрэбе даведацца, што ў Столінскім краязнаўчым музеі ёсць прыгожы гліняны куваль, з якога пілі медавуху яшчэ ў XVII стагоддзі.

Як зазначыла галоўны каардынатар семінара — начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч, пэўная база ўжо створана, але зроблена праца патрабуе істотнага ўдасканалвання. Пра гэта засведчылі і нараканні спецыялістаў, даччыныя выкарыстання зместаў у каталогу інфармацыі.

Інтэрфейс праграмы проста перароблены пад Дзяржкаталог, хаця насамрэч ён з такім самым поспехам можа быць скажам, піражкі альбо плюшкі. Пошукавая сістэма вельмі недакансала, — падзяліўся сваім досведам карыстальніка намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Александр Храмой. — Ды і сам сайт ужо тэхналагічна састарэў: ён вельмі "цяжкі", і таму пакуль сёе-тое грузіцца, можна паспець выпіць кавы.

Заканчэнне чытайце на старонцы 4.

Сцэны са спектакляў "Ілюзіі", "Інтэр'ю з ведзьмамі" (Мінск), "На дне" (Магілёў), "Рэзонасць" (Гомель)

ПЛЯЦОЎКА ПАСПЯХОВЫХ ПАКАЗАЎ

Цэлы тыдзень, пачынаючы з панядзелка, Магілёў будзе жыць пад знакам XI Міжнароднага маладзёжнага тэатральнага форуму "M.@rt.кантакт". Завершыцца свята, паводле традыцыі, акурат у Дзень тэатра — 27 сакавіка.

Заканчэнне чытайце на старонцы 2.

"К" інфармуе

Наглядзячы на сваю доўгую гісторыю, Маладзечна застаецца горадам маладым, які жыве яркім, рознабаковым культурным жыццём. Наш горад адметны, яго па вартасці называюць сэрцам культурнага жыцця вобласці і за ім ужо даўно замацаваліся тыпу культурнай сталіцы Міншчыны. Дзякуючы працы вядучых устаноў культуры, Маладзечна сёння з правінцыі пераўтворана ў сапраўды сімвал музычнага мастацтва і культуры ўвогуле.

Галоўнымі сцэнічнымі пляцоўкамі для правядзення асноўных мерапрыемстваў рэспубліканскай акцыі "Маладзечна — культурная сталіца Беларусі-2016" сталі нашы Палац культуры і Амфітэатр.

Падчас прэзентацыі Рэспублі-

Праекты, а не пражэкты!

канскай акцыі "Культурная сталіца Беларусі 2016 года", што адбылася 5 лютага, апрача ўрачыстай цырымоніі і маштабнага канцэрта ў клубнай частцы і рэжэрацыях Палаца культуры адкрылася выстава-прэзентацыя ўстаноў культуры і адукацыі Маладзечанскага раёна, ладзіліся майстар-класы па джаратуна-прыкладным мастацтве. А ў выставачнай зале Палаца адбылося адрыцкіх выстаў сярэю творчага аб'яднання прафесійных мастакоў "Маладзечна". Былі прэзентаваны работы Мікалая Аўчыніківа, Рыгора Мяхуева, Александра Пашкевіча, Уладзіміра Тамашэвіча...

Па Міншчыне вызначаны ўдзельнікі Нацыянальнага конкурсу маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні. Прайшоў IV Маладзёжны правапаўны баль "Стрчан-

"Трэба гусцей сеяць"

Міхаіл Фінберг
у кантэксце Гога культуры

Калі верыць народным прыкметам і аносам, якія трапляюць на рэдакцыйную пошту, фестывальнае жыццё краіны актывізуецца па меры пацяплення. Вось і Нацыянальны канцэртны аркестр Рэспублікі Беларусь чакаюць надзвычайна напружаныя часы. Як і штогод, ён будзе з імклівай хуткасцю перамяшчацца па ўсёй тэрыторыі Беларусі, прадстаўляючы ці не ў кожным канцэрце свежы рэпертуар. Пра адметнасці і прырытэты легендарнага калектыву ў Год культуры распавядае яго назменны кіраўнік — народны артыст Беларусі Міхаіл ФІНБЕРГ.

Ілья СВІРЫН

— У Год культуры наш сезон будзе яшчэ больш насычаным, чым звычайна. Пастараемся зрабіць усё магчымае, каб за гэты адмежак часу і самі жыхары нашай цудоўнай краны сталі трохі больш культурнымі. Каб яны не толькі ведалі, як належыць паводзіць сябе ў транспарце ды гасця, але не пачуваліся "не ў сваёй талерцы" і на канцэрце акадэмічнай ці джазавай музыкі. Каб на слыху былі не толькі прозвішчы эстрадных артыстаў, але і тыя імёны, якія ўжо залатымі літарамі ўпісаны ў гісторыю нашай музыкі — Станіслава Манюшкі, Напалеона Орды, Яўгена Глебава, Льва Абелівіча... І гэты спіс, паверце, можна доўжыць і доўжыць.

— Каму ж з людзей культуры гэтага не хочацца? Пытанне толькі ў тым, як дасягнуць такой утапічнай мэты.

— Чаму ж яна ўтапічная? Прыкладам, творы яшчэ аднаго класіка беларускай музыкі — Мікалая Чуркіна — не выконваліся ажно 47 гадоў! Але цяпер яны гучаць падчас кожнага нашага фэсту ў Мсціславе. І калі б тое турнэ па малых гарадах, якое мы вось ужо неўзабаве зноў распачнём у поўную сілу, мела больш шырокую падтрымку з боку ўстаноў адукацыі, сродкаў масавай інфармацыі, дык і вынікі былі б куды больш заўважныя.

— Але пакуль што часам складваецца ўражанне, нібы толькі на падобных "вузакпрофільных мерапрыемствах" такая музыка і жыве...

— Можна, яно і так, але... усё ж, не зусім так! Дзякуючы фэстам у малых гарадах, гэтая музыка пачынае жыць таксама і ў сьвядомасці слухачоў — што, паверце, самае важнае. Асабліва калі гутарка вядзецца пра маладзёж. Літаральна штогод такія нашы, не пабаюся гэтага слова, выхаванцы трапляюць у лік канкурсантаў Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі "Маладзечна". І часам проста дзіўна дашэсь, наколькі добра гэтыя хлопцы ды дзяўчаты з розных куткоў Беларусі ведаюць сваю родную культуру і з якой любоўю да яе ставяцца. Аднаводна, пасеянае зерне абавязкова прыносіць належны плод. Трэба толькі гусцей сеяць.

Заканчэнне чытайце на старонцы 6.

уюць культурную прастору сучаснай Беларусі. Ён адкрывае новыя імёны, дае магчымасць пазнаёміцца з творчасцю беларускіх кампазітараў і паэтаў. Сёлета фестываль асаблівы — прысвечаны 75-годдзю народнага артыста СССР, усімі любімага і шануемага Песняра — Уладзіміра Мулявіна. І мы спадзяёмся, што гэта надаць фестывалю непаўторную цэльнасць.

Праект "Майстры мастацтваў" — культурнай сталіцы Маладзечна, які стартваў 5 сакавіка, уключае канцэрты нацыянальнай эстраднай песні з удзелам беларускіх кампазітараў, паэтаў, эстрадных выканаўцаў і вядучых прафесійных калектываў Беларусі; спектаклі, сустрэчы з дзеячамі культуры і мастацтваў, літаратурныя і музычныя вечары, выставы і іншыя культурныя мерапрыемствы, прысвечаныя значнаму падзеям і вядомым асобам.

Заканчэнне чытайце на старонках 2 — 3.

УВАГА!

ПРАЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз Інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошта" (пункт "Афармленне падліку на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі")

Віншаванні

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка павіншаваў народнага артыста Беларусі Мікалая Кірычэнку з 70-гадовым юбілеем. Як адзначыў Прэзідэнт, творца ўнёс значны ўклад у развіццё, захаванне і ўзбагачэнне лепшых традыцый беларускага тэатра і кіно. "Дзякуючы Вашаму таленту на сцэне і на экране ўасоблены яркія чалавечыя характары, якія заваявалі шырокае прызнанне шматлікіх прыхільнікаў і калег", — гаворыцца ў прывітанні. "Няхай і надалей Ваша невячэрняя творчая энергія дорыць радасныя мінуты аматарам мастацтва, папаўняе скарбніцу культуры новымі цікавымі ролямі", — пажадаў артысту Кіраўнік дзяржавы.

Паводле БелТА

Пра тое, што хвалюе сёння выбітнага майстра купалаўскай сцэны Мікалая Кірычэнку ў іпастасі выкладчыка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, чытайце на старонцы 5.

Пляцоўка паспяховых паказаў

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

— Сёлетні форум, — гаворыць яго галоўны арганізатар, дырэктар Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра Аляксандр Новікаў, — збярэ 20 спектакляў з дзевяці краін свету, у тым ліку з Арменіі, Балгарыі, Германіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Украіны. Багата будзе прадстаўлена і Беларусь.

Свае працы пакажуць не толькі сталічныя і нашы магілёўскія калектывы, але і Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр. Як заўсёды, штогод мы імкнемся да разнастайнасці, пашыраем кола ўдзельнікаў і гасцей, запрашаючы не толькі ўжо знаёмыя нашым глядачам тэатры, але і ўсё новае. Зраўмела, спадзіёмся на творчыя адкрыцці — і знымым усім паспяховых паказаў, а глядачам — радасцей, роздумаў, зацікаўленых спрэчак і дыскусій.

Дарчыні, першы фестывальны спектакль паказваючы, так бы мовіць, "гаспадары-суседзі" — Магілёўскія абласныя тэатр лялек. Таму лагічна было пачуць прывітальныя словы і ад яго дырэктара Уладзіміра Андрэенкі:

— Мы заўсёды рады прымаць на сваёй сцэне гасцей такога буйнога форуму. Бо карысць ад гэтага — усім. Да таго ж, "M@t.кантакт" прыцягвае да нашага тэатра ўвагу моладзі і дарослых, дапамагае разбурыць міф: маўляў, тэатр лялек — хіба што для дзяцей. На такія нашы спектаклі, як "Дзікае пал'ванне караля Стаха", "Паізон" на экалагічную тэму, "Дзівосныя авантуры паню Кублицкага ды Заблоцкага" прыходзіць шмат студэнтаў, старшакласнікаў. Дый паказваем мы спектаклі для дарослых даволі рэгулярна — па адзін-два разы на тыдзень. Зразумела, пасля неверагоднага поспеху нашага "Гамлета" ў пастаноўцы Ігара Казакова ўвага глядачоў і крытыкаў прыкавана да спектакля "На дне" таго ж рэжысёра. Гэта ўжо ягоні 20-ты спектакль за дзевяць гадоў працы ў нашым тэатры. Невыпадкова цяперашні люты быў аб'яўлены ў нас месяцам спектакляў Казакова — чым не "аўтарскі фестываль"? Што ж да п'есы Горкага, дык да гэтай складанай тэмы пастаноўшчык, безумоўна, знайшоў новыя падыходы. Спэдыяльна, гэты спектакль даасц "M@t.кантакту-2016" добры старт.

Зацікаўленыя вывучаць

Як паведаміла прэс-служба Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, з 14 сакавіка 2016 года ў Варшаве ў Культурным цэнтры Беларусі пры Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча пачаўся чарговы этап работы курсаў па вывучэнні беларускай мовы.

Курсы пачалі дзейнічаць у 2015 годзе і былі арганізаваны ўпершыню ў практыцы беларускіх дыпламатычных прадстаўніцтваў.

Жаданне вывучаць беларускую мову выказалі каля 20 слухачоў, заняткі для якіх праводзяцца ў дзвюх групах: для тых, хто пачынае, і тых, хто працягвае вывучэнне мовы. У якасці наставнікаў запрошаныя выкладчыкі кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта.

Гасця КУЛЬТУРА ШТОДНІЎНЕВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛІА ДАСЛУГ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэспубліканскае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІМАЎ. **Адказны сакратар**: Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПІАК, Юрэн РАПІН, Ілья СВІРЦЬ, **адпальны рэдактар**: Дар'я АМІЛЬЧУК, Настася ПАНЧАВА, Алена САЎЧАНКА; **Кур'ер** ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнт**: Пётр БАСІСЦЕВІЧ, Алег КІМЛЯК, Алена ЛІШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Волга РОТАЦ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОБАД; **карэктар** — Галіна МАХАНЦ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес редакції: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакі: 16-28, 94-98, чвэрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэдакцыя аддзел тэатру: (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкі асяродок "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакі: 16-28, 94-98, чвэрты паверх. Бюджэтарны: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартны нумар, асабістае месца пражы, зваротны адрас.** Аўтары і рэдактары не адказваюць за змест артыкулаў. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары носьць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыялы на правах рэкламы." "Культура", 2016, №16, 5 001. Індэксы 63875, 638752. Розныя кошы — па дамоўленасці. Падпіска ў адр.: 11.03.2016 № 20.65. Замовы 1109. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛІ № 02330106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Маладзечна — культурная сталіца Беларусі-2016

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У праекце прымуць удзел вядомыя выканаўцы і прафесійныя калектывы блізкага і далёкага замежжа, якія прадставяць сваё эстрадна-песеннае мастацтва і нацыянальную культуру. У рамках гэтага праекта адбудзецца канцэрт-справаздача вядучых творчых калектываў і выканаўцаў Міншчыны. 10 сакавіка ладзіўся юбілейны вечар-канцэрт Валлянціна Сухадольца — саліста Москанцэрта, выпускніка нашага музычнага каледжа. А 12 сакавіка прайшоў тэлефестываль бардаўскай песні "Подычы струны".

Культурную сталіцу наведваюць прафесійныя танцавальныя, музычныя, харэаграфічныя калектывы: Заслужаны калектывы "Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі", Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Геннадзя Цітовіча, Беларускі дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль "Харошкі", Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь дзяржаўны ансамбль танца Беларусі, выхаванцы Нацыянальнага цэнтру музычнага мастацтва імя Уладзіміра Мулявіна...

А ў планах яшчэ — Дні культуры замежных краін; міжнародны турнір па спартыўных бальных танцах "Кубак Маладзечна-2016"; фес-

тывалі "Золотой шансон"; "ART-HAUS" — сучаснага маладзёжнага мастацтва; XXVI абласны — духавой музыкі "Майскі вальс"; "Музыка душы маёй" — харавых і акавальных калектываў духоўнай музыкі; рэспубліканскі конкурс "Свет прыгажосці-2016"; Арт-майстэрня "Содружество", у якой прымуць удзел дэлегацыі і творчыя калектывы гарадоў-пабрацімаў Маладзечна і Маладзечанскага раёна; "Рэспект года-2016" — урачыстае ўручэнне маладзёжнай прэміі; "Талант-2016" — свята, прысвечанае Дню работнікаў культуры, Году культуры.

Адбудзецца сумесныя тэлевізійныя праекты Палаца культуры і Белтэлерадыёкам-

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Сямёноў (злева) уручае прэмію "Талант-2016" пераможцу міжнароднага рэспубліканскага конкурсу "Музыка душы маёй" Аляксандру Шаўчэку.

Праекты,

Чарговы канцэрт на сцэне Палаца культуры "Маладзечна".

Пленум: крок у гісторыю

15 сакавіка ў Мінску прайшоў Пленум Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры. Планавае мерапрыемства аталася па-сутнасці гістарычным: на ім было прынята рашэнне аб перайменаванні арганізацыі ў Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Мабыць, ні для каго не з'яўляецца адкрыццём той факт, што Беларускі прафсаюз работнікаў культуры — шматгаліновыя арганізацыя. Ён аб'ядноўвае ў сваіх шэрагах грамадзян, якія працуюць у арганізацыях культуры, мастацтва, паліграфіі, кнігвыдання, сродкаў масавай інфармацыі, фізічнай культуры, спорту і турызму. Так склаўся гістарычна, што ў прафсаюз работнікаў культуры заўсёды ўваходзілі арганізацыі сістэмы Міністэрства інфармацыі ды Міністэрства спорту і турызму краіны. Дадзеная тэндэнцыя, як распавяля ў сваім дакладзе старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Наталія Аўдзеева, прасочваецца па архіўных дакументах, пачынаючы яшчэ з 1953 года, калі ў СССР і

быў упершыню створаны Прафсаюз работнікаў культуры.

Сёння, як заўважыла кіраўнік арганізацыі, пытанне перайменавання стаіць асабліва востра, бо мае месца скарачэнне членаў прафсаюза з-за вядомай усім аптымізацыі, якая, натуральна, памяняе колькасць працоўных у названых галінах дзейнасці. Акрамя таго, пытанне перайменавання ўжо было адобрана на VIII з'ездзе Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, які праходзіў у Мінску 30 красавіка мінулага года, ды ўзгоднена з кіраўніцтвам Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

Спіняюцца на ўсім дэталю даклада, думаецца, не варта: адзначу толькі асноўнае. Так, значную ўвагу Цэнтральны камітэт прафсаюза надае ажыццяўленню грамадскага кантролю за выкананнем заканадаўства аб працы. Напрыклад, прававой інспекцыяй Беларускага прафсаюза работнікаў культуры ў 2015 годзе быў праведзены грамадскі кантроль за выкананнем заканадаўства аб працы і аб ахове працы ў 338 арганізацыях — міністэрстваў культуры, інфармацыі, спорту і турызму Беларусі. Па выніках праведзеных мерапрыемстваў выдадзена шэраг прадстаўленняў, рэкамэндацый і даведкаў. Выяўлена 667 парушэнняў працоўнага заканадаўства, 613 з якіх ужо ліквідаваны. Як адзначыла Наталія

Аўдзеева, па просьбах членаў прафсаюза былі складзены 42 працэсуальныя дакументы, сярод якіх 29 іскавых заяў у суд. Дзякуючы гэтаму, былі адноўлены на працы тры работнікі-члены прафсаюза, а на падставе судовых рашэнняў толькі летас членам прафсаюза вернута 630 мільёнаў 800 тысяч рублёў.

Таксама падчас працы пленума прагучала інфармацыя пра тое, што яшчэ ў снежні мінулага года Цэнтральным камітэтам Беларускага прафсаюза работнікаў культуры былі падпісаныя тарыфныя пагадненні з Міністэрствам культуры ды Міністэрствам спорту і турызму краіны на 2016 — 2018 гады. А ў студзені бягучага года падобнае тарыфнае пагадненне на 2016 — 2018 гады было падпісана і з Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

У гэтых пагадненнях, сярод іншага, запісана, што названыя ведамствы і прафсаюз будуць прымаць неабходныя меры па падвышэнні ўзроўню заробатнай платы і скарачэнні арганізацый, якія маюць сярэдні заробак ніжэй за 200 долараў ЗША ў эквіваленце, а таксама спрыяць скарачэнню разрыву паміж сярэднім заробкам работнай платой па краіне і заробкам работнікаў бюджэтных арганізацый да ўзроўню не ніжэй за 80 %. Нагадаю, што ўзровень сярэднямесячнай заробатнай платы ў сфе-

ры культуры ў 2015 годзе, як было заяўлена на апошняй выніковай калегіі Міністэрства культуры Беларусі, у параўнанні з сярэднім заробкам па краіне склаў толькі 61,1 %...

Напрыканцы працы пленума са складу Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры былі выведзены тыя асобы, якія змянілі месца працы, ды ўведзены некаторыя новыя. Мерапрыемства завяршылася ўрачыстым уручэннем ўзнагарод пераможцам шэрагу конкурсаў, якія ладзіцца Беларускага прафсаюзам работнікаў культуры...

І апошняе. У кулуарах пленума мне давялося паразмаўляць з намеснікам старшыні Цэнтральнага камітэта арганізацыі Тадэвушам Стружэцкім, які працуе тут на грамадскай аснове. Па выніках размовы запланавана правесці ў рэдакцыі "К" "круглы стол" па тэме ўзаемадзеяння арганізатараў айчынных фестываляў з турыстычнымі фірмамі Беларусі. У рамках "круглага стала" мяркуюцца абмеркаваць самыя розныя праблемы: ад пытанняў наладжвання паспяховага рэкламнага дзейнасці да адмены віз тым замежным гасцям, якія набываюць білеты на маштабныя культурныя мерапрыемствы. Тым больш, "гарачы" фестывальны сезон, як кажуць, ужо не за гарамі...

паніі: “Маладзечна запрашае”, “100 песень для Беларусі”, “Беларускія матывы”, “Маладыя таленты Беларусі” з удзелам пераможцаў рэспубліканскага творчага радыёконкурсу, вечар-канцэрт, прысьвечаны 10-годдзю Маладзечанскага маладзёжнага народнага музычнага тэатра.

Прыхільнікаў класічнага мастацтва парадуюць праекты “Канцэрты опернай і класічнай музыкі”, “Вечера волшебной опереты” з удзелам сімфанічнага аркестра Белтэлерадыёкампаніі і салі-

Кастуся Цыбульскага і іншых.

У рамках праекта “Грамадска-культурныя, патрыятычныя акцыі” адбудуцца акцыя “Спяваем Гімн разам!”, мітынг “Мы славім цябе, Беларусь!”, святочныя мерапрыемствы “Краіну славію я сваю!”, “Горад, у якім хочацца жыць”. А праект “Духоўная спадчына Маладзечна. Народная традыцыйная культура. Выставачная дзейнасць” прапануе імпрэзы, прэзентацыі, выставы, пленэры. Важнейшымі мерапрыемствамі стануць міжнародны пленэр

рускай эстраднай песні, баль “Выпускнік-2016”, конкурс “Міс Маладзечна — 2016”, “Арт-Старт”, фестываль этнічнай музыкі “Маладзечна-этна”, III адкрыты фестываль-конкурс “Свята саксафона”, творчая акцыя “Маладзечна — горад маладосці” да Дня моладзі з удзелам маладзёжных музычных беларускіх гуртоў і ўдзельнікаў аматарскіх калектываў альтэрнатыўнай музычнай культуры. Асобнай падзеяй стане маладзёжны форум “Час жыць!”, праграма якога дазваляе не толькі выявіць та-

зможуць наведваць “Пачытайце і пачувайце гасцеўню”, сустрэцца з народнай артысткай Расіі Кларай Новікавай, а таксама паглядзець спектакль “Пясняр” у пастановай Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага.

Пры планаванні культурных мерапрыемстваў улічваліся ўзроставыя асаблівасці насельніцтва, прадуадждваліся іх інтарэсы і пажаданні. Так, для людзей сталага ўзросту будуць праведзены фестываль ветранскіх калектываў “Звени, наша песня, Победным салютом”, свята “Восенскі настрой”. Вялікая колькасць мерапрыемстваў будзе праводзіцца з актыўным удзелам гараджан. Пройдуць святы мікрараёнаў горада “Мой улюбены мікрараён”, конкурс архітэктурна-дызайнерскіх праектаў “Добраўпарадкаванне тэрыторыі”, акцыя “Горад-сад”, “Чысты горад”, “Зберажам спадчыну”.

Святлана САРОКА, член Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навучэнцкай, культурнай і сацыяльна-культурнай справе, дырэктар Палаца культуры горада Маладзечна

Інавацыі

Мэта — крэатыў

Па выніках леташняй дзейнасці ў сацыяльна-культурнай галіне Маладзечаншчыны дырэктар Палаца культуры горада Маладзечна Святлана Сарока атрымала званне “Лепшы кіраўнік”. Мінлагагодні план платных паслуг насельніцтву ўстанова выканалі на 127,9%. Палац працуе вось ужо трынаццаць гадоў. Святлана Сарока стала яго кіраўніком, калі ўстанова толькі будавалася. Ужо тады яна вызначыла, што пад прынцыповую ўвагу варта браць менавіта інавацыйны складнік творчых намаганняў.

Юген РАГІН

Што і казаць, гаспадарка далася Святлане Рыгораўне немайла. Агульная плошча палацавых памяшканняў — больш за дзевяць тысяч квадратных метраў. І трэба, каб літаральна кожны даваў аддачу. Пагадзіся, без кваліфікаваных кадраў тут не абыходзіцца. Чатырнаццаць структурных падраздзяленняў установы проста абавязаны працаваць у шчыльным узаемадзеянні. Таму кардэвая палітыка і гнуткасць штатнага раскладу — заўжды пад пільным кантролем. На час адкрыцця Палаца ў ім працавала амаль 140 чалавек, а на сёння — больш за 170. Супрацоўнікі — стабільныя і пастаянна вучацца. У заўсёдным фаворы маладыя спецыялісты. Для іх замацаваная выкарыстоўваецца матэрыяльнае заахвочванне, вырашаюцца жыллёвыя пытанні, ствараюцца ўмовы для творчай самарэалізацыі. З гэтай прычыны праекты — смелыя, яркія, маштабныя. Сярод гараджан рэгулярнае наведванне мерапрыемстваў Палаца даўно ўзведзена ў ранг высокай моды.

Святлана Сарока

Ды і якасць мерапрыемстваў — назменная высокая. Народ ідзе не толькі на заездных зорак, але і на сваіх, дамарослых. Дванаццаць клубных фарміраванняў маюць званні “заслужаны”, “народны”, “узорны”. А ўсяго такіх фарміраванняў — аж 35. У іх займаецца самадзейным мастацтвам больш за тысячы чалавек. На міжнародных, рэспубліканскіх і абласных фестывалях ды конкурсах гурткаўцамі заваявана 153 гран-пры і прызавых месцаў.

Палац культуры Маладзечна — дзяржава ў дзяржаве. Тут нават свая газета “Авацыя” выходзіць, а кавярня так і называецца — “Палац”. Крэатыўнасць, па меркаванні кіраўніка установы, — гэта значыць быць сталым ініцыятарам арыгінальных праектаў. За апошнія

гады створаны міжнародны і рэспубліканскі турнір па спартыўных бальных танцах “Кубак Маладзечна”, фестываль сучаснай маладзёжнай культуры “Арт-хауз”, маладзёжная акцыя па здаровым ладзе жыцця “Час жыць”, конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні “Маладзічок”, конкурсы цырульніцкага мастацтва, джаратэўнай касметыкі, мадэльераў і дызайнераў адзення... Штогод Палац культуры Маладзечна ладзіць звыш за 400 мерапрыемстваў з іх больш сарака — на міжнародным, рэспубліканскім, абласным узроўнях.

Для таго, каб творчы складнік вызначыўся аддачай, неабходна, каб эфектыўна працаваў складнік вытворчы. Мяркуючы самі, у Палацы ёсць швейны цэх (касцюмы), мастацка-афарміцельскі аддзел (афішы, білеты, буклеты), інжынерна-тэхнічны комплекс (святло, гук, відэа).

На актыўнай службе — і інфармацыйны тэхналогіі. Рэалізацыя праектаў трансклюецца праз Інтэрнэт з дапамогай сайта www.mdk.by. А білеты можна набыць праз сайт www.vitki.by. Устаноўлены тэрміналы, які дазваляюць прадаваць білеты на ўсе клубныя мерапрыемствы з выкарыстаннем пластыкавых карткаў.

Дык ці ж дзіва, што Палац культуры ў Маладзечна — вядучая ўстанова культуры Мінскай вобласці?

К

а не пражэкт!

таў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, салістаў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра.

У Міжнародным творчым праекце “Маладзечанцы — роднаму гораду” возьмуць удзел выпускнікі навучальных устаноў культуры горада, якія сёння сталі вядучымі салістамі оперных тэатраў свету. Адбудуцца творчыя вечеры вядомых землякоў: заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, ганаровага грамадзяніна Маладзечанскага раёна, кампазітара Алега Елісеевскага, ганаровага грамадзяніна Маладзечанскага раёна, паэта Леаніда Путырскага, паэта

мастакоў “Маладзечна ART-2016”, пленэр скульптураў “Вернісаж камяні”, цыкл выстаў фотамайстроў горада “Фотосесія: Молодечко и времена года”, IV маладзёжны праваслаўны баль “Сретеніе-2016”, удзел у якім прымуць прадстаўнікі Маладзечанскага благачыння, дабрачыннага фонда “Спадчына М.-К. Агінскага”, моладзь, навучэнцы кадзкіх ліцэяў, удзельнікі творчых калектываў Маладзечанскага і Вілейскага раёнаў.

Шмат мерапрыемстваў праводзіцца для моладзі. Ёта святы і конкурсы: “Маладзечна — твая прастора творчасці”, Нацыянальны конкурс маладых выканаўцаў бела-

ленты, але і прыцягнуць сацыяльна-небяспечную моладзь да актыўнага творчага жыцця і валандзінскай дзейнасці.

Аматараў джазавай, сучаснай і рок-музыкі чакаюць незабыўныя вечары і сустрэчы ў канцэртных праектах “Маладзечна.Рок” з удзелам гуртоў “Нейра Дзюбель”, “Аките”, “J: Морс”, “NRM”, “Крама” і аматарскіх калектываў альтэрнатыўнай музычнай культуры, расійскіх аўтараў і выканаўцаў Леба Матвейчыка, Аляксандра Ламінскага, Наргіс Заіравай, Дзімітрыя Калдуна, груп “Чысты голас”, “Дразды”, “IOWA” і іншых.

Аматары мастацкага слова, тэатральнага мастацтва

У студыі Волгагі Вронскай

Віталь Молчан. Фота Алега Клімава

Узяць “Бастылію” і атрымаць “лайк”

Пра Тэатр эстрады без крытычных стрэл

Вось якія метамарфозы ўзнікаюць часам. У камандзіроўках па бясконых абшарах нашай радзімы сустракаюцца я ў шмат якіх населеных пунктах з кіраўнікамі устаноў культуры. І пытаюцца ў тых, хто сутыкаецца з гурткавай працай: што ж вабіць дзяцей у эстрадныя калектывы? У адказ нярэдка чуў, што прыводзяць бацькі сваіх “агожылкаў” туды за тым, каб сталі яны зыходным пунктам для выхаду на арбіту шоу-бізнесу. Але што дзіўна і нават некалькі нечакана: у Мінску мамы ды таты пра шоу-бізнес у такім кантэксце нават і не думваюць. Галоўнае — прывесці сьвіноў і дачок туды, дзе ім папросту дапамогуць праявіць закладзеныя прыродай таленты. Праўда, маю на ўвазе я канкрэтную ўстанову — Маладзёжны тэатр эстрады.

Стэрні эстраднага танца ды эстраднага вакалу. Зрэшты, вакальная функцыянае ўжо год а тая, якой кіруе спадар Молчан, толькі з паўгода.

Там будуць танцы...

— Тэатр вырашыў сам заняцца вырашчваннем уласных кадраў, — тлумачыць Віталь, які лічыцца ў штаце МТЭ ў якасці рэпетытара па балете. — Многія нашы пастанойкі, канцэрты ўключаюць з сябе сплаў песні ды танца, у якіх часам удзельнічаюць і тыя, хто наўпрост да тэатра дачынення не мае. Па большай частцы гэта тычыцца танцавальных калектываў. Стварэннем майстэрняў мы “забіваем двух зайцоў”: рыхтуем кадры ды... эканомім сродкі.

Але да метафарычнага “забойства” пакулі яшчэ далёка. Ёты год стане для майстэрні эстраднага танца вучэбным: трэба будзе на

практыцы зразумець, як яна павінна быць арганізавана. Цяпер у тэатры ёсць дзве харэаграфічныя групы (усяго 12 чалавек, з іх адзін хлопчык) — для 8 — 11-гадовых (пачаткоўцы) і ад 11 гадоў (ужо маюць нейкі досвед). Працуюць яны з 17.00 да 18.00 і з 18.00 да 19.00 па панядзелках ды чацвяргам Молчан запэўнівае, што, калі раптам да яго спробуюць прыйсці чалавек пяць узросту калепянінанага, які мараш аб'юрахах Міхайла Барышнікава і Надзеі Паўлавай, то арганізуюць групу і для іх. Абы супрацьпаказанню па здароўі не было і 504 тысячы рублёў у месяц за дзевяць заняткаў пералічыліся штотэрз рэгулярна (гэта тычыцца ўсіх без выключэння; разавая ж наведванне каштуе 70 тысяч). Наўрад ці яны патрапілі на сцэну МТЭ, але танцаваць у мэру здольнасцяў іх навучаць.

Заканчэнне — на старонках 12 — 13.

Алег КЛІМОВ

Менавіта тут папулярная спявачка Волгагі Вронскай ды вядомы танцоўшчык Віталь Молчан у адзін голас казалі мне пра тое, што, па іх назіраннях ды адчуваннях, падспуднай устаноўка на шоу-біз у бацькоў няма. Згаджаючыся з імі, я ўсё ж з доляй цыннізму думаю пра тое, што мінчанам у гэтым сэнсе пра-

сцей, чым жыхарам Н-ска, бо зыходных пунктаў у сталіцы вунь колькі. Ды і пра нюансы думаю: у групы эстраднага танца, якімі кіруе Віталь, падлеткаў набіраюць у першую чаргу з мэтай вырашціць з іх артыстаў для гэтага тэатра.

А апынуўся я ў ім, дачуўшыся, што з нядаўняга часу тут сталі дзейнічаць май-

Адзін з калектываў Палаца культуры “Маладзечна”

"Лічбавы" падыход

Наколькі прыбытковая дыскатэка

Падлічыць "на вока" суму, на якую "пацягнуць" танцы ў клубе, скажам, Ельскага раёна Гомельшчыны ці Ваўкавыскага раёна Гродзеншчыны, даволі цяжка. Многае залежыць ад таго, наколькі папулярная дыскатэка ў вёсцы, ці ведаюць пра яе ў іншых раёнах, якая тэхнічная база сельскага Дома культуры, ці ёсць там "завадныя" дзі-джей, і, урэшце, колькі каштуе ўваход на мерапрыемства... Праўда, часам пастаюцца дыскатэкі могуць перашкаджаць не толькі эканамічным фактарам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Напрыклад, у Мастоўскім раёне Гродзенскай вобласці напярэдні святя 8 сакавіка на сельскай дыскатэцы адбылося прыкрае здарэнне. Адзін з наведвальнікаў пачаў танчыць з незнаёмай дзяўчынай, не падазраючы, што тая мае вельмі раўнівага хлопца. Як распавялі ва ўпраўленні ўнутраных спраў Гродзенскага аблвыканкама, не чакаючы заканчэння музычнага трэка, "гарачы" кавалер адвёў дзяўчыну ў бок, пасля чаго вярнуўся і некалькі разоў ударыў яе ў чым не вінаватага суперніка ў твар. А пасля дыскатэкі яго зноў збілі. Натуральна, гэтыя дзеянні не засталіся па-за ўвагай праваахоўных органаў: у мясцовым РАУС сёння ўзбуджана крымінальная справа па артыкуле "хуліганства".

Зразумела, падобныя здарэнні папулярнасці сельскай дыскатэцы не надаюць. А калі соды не ідзе наведвальнік — падае і вяртаюцца ўстановы культуры. Адолю "снежным каміям" нарастаюць і іншыя праблемы: невыкананне плана платных паслуг, неатрыманне прэміі супрацоўнікамі клуба і многае іншае...

З падобнай сітуацыі сутыкнуліся і ў вёсцы Плябанайцы Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці. Папулярная там дыскатэка ўвесь час падзілася з вечара да 2 гадзін ночы, а мінулымі вясной і летам — у самы, так бы мовіць, пік танцавальнага сезону, — паводле загаду раённага кіраўніцтва пачала праводзіцца толькі да 12 гадзін ночы. Прычым такі час для зварэння дыскатэкі быў усталёваны па ўсім Ваўкавыскім раёне.

Усё гэта адразу паўплывала на наведвальнасць дыскатэчных мерапрыемстваў у Плябанайцах. Колькасць ахвотных завітаць на танцы ў сельскі клуб скарацілася ўдвая: раней было 120 — 200, а пасля рашэння мясцовых улад — ужо 50 — 60 чалавек. Кіраўнік установы культуры звярнуўся па дапамогу ў "К", і газета напісала пра праблемную сітуацыю — гл. артыкул "За што "курка" пацярпела?" (№21 "К" за 23.05.2015). Газетная публікацыя адразу ж паўплывала на вырашэнне названага пытання: некаторым СДК раёна была зноў дадзена магчымасць падзіць дыскатэкі да 1 ці 2 гадзін ночы, у тым ліку — ў установе культуры ў Плябанайцах...

Але ж гэтае рашэнне не было імгненным: над праблемай у раёне думалі доўга, збіраючы не адзін раз розныя паслджэнні і камісіі, а канчаткова пытанне вырашалася толькі пасля калектыўнага звароту мясцовай моладзі ў Гродзенскі аблвыканкам... Увесь гэты час, зразумела, дыскатэка ў вёсцы не карысталася поспехам. Як каза дырэктар Плябанайскага ДК (згодна з абноўленай афіцыйнай назвай клуб называецца "адзел культуры і дазуга" (Плябанайскі ДК)) Аляксандр Бабін, за 2015 год ён зарабіў на правядзенні танцавальных вечароў 75 мільёнаў рублёў. І калі б не вяснова-летняя забарона, гэтая лічба магла быць большай прыкладна ўдвая.

— Гэта не проста словы, — каза Аляксандр Бабін. — Так, яшчэ за 2014 год установа культуры зарабіла дзякуючы правядзенню танцавальных вечароў прыкладна 100 мільёнаў рублёў. Як бачыце, леташнія страты ад забароны — навідавога. Скажам, на сёння, 10 сакавіка, я ўжо зарабіў 33 мільёны з пачатку года.

Што да сітуацыі ў Мастоўскім раёне, дык, як каза Аляксандр Бабін, падобных выпадкаў у яго практыцы ніколі не было:

— Я пастаянна адсочваю сітуацыю падчас дыскатэкі, часам нават "разрульваю" праблемныя моманты яшчэ напачатку, — каза дырэктар установы культуры. — Тут, як мне падаецца, трэба выкарыстоўваць псіхалагічны падыход, а таксама мець пэўны аўтарытэт сярод моладзі, каб цябе паслухаліся. Але на дыскатэку прыходзіць шмат людзей, у тым ліку і незнаёмых, якія прывязджаюць з іншых раёнаў Гродзеншчыны, так што ад падобных здарэнняў сёння не застрахаваны ніхто.

Цалкам слушная думка: быць і дырэктарам установы культуры, і ахоўнікам, і псіхалагам, і аўтарытэтным лідарам, да слоў якога абавязкова прыслухоўваюцца. Праўда, не ўсе нашы дырэктары СДК могуць быць здольнымі на такое. Бо, на мой погляд, не так ужо і важна, усталявана ў тым або іншым СДК найноўшая гукаўзмацняльная ці светлавая апаратура, якія там круцяць мелодыі і колькі раздзюць прывозу за ўдзел у конкурсах. Кожнаму важна адчуваць на дыскатэцы свабоду, радасць і ўпэўненасць у тым, што твай адпачынак не будзе раптоўна ці гвалтоўна перапынены. І гэта, бадай, галоўнае.

Так што пытанне пра тое, наколькі прыбытковая сёння дыскатэка, застаецца адкрытым. Бо калі ў некаторых раёнах Беларусі танцавальныя вечары страчаюць сваю папулярнасць, дык у іншых, як бачна, усё так жа карыстаюцца попытам у моладзі. А як знайсці да яе падыход — папытайце ў Плябанайцы ў любяга сустрэчнага маладога чалавека...

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Ёсць вельмі многа аспектаў, якія трэба было б прадумаць яшчэ на пачатку працы над каталогам.

Варта дадаць, што і раздзел навінаў на сайце каталога абнаўляецца не тое каб рэгулярна. Як ні парадасальна, там не адшукаш нават інфармацыю пра той самы міжнародны семінар.

Адна з важных задач гэтага праекта — спрашчэнне працэсу музейшчыкаў, якія рыхтуюць тэматчныя выставы. Усяго за некалькі хвілін яны

У Славакіі, прадстаўнікі якой узлілі ўдзел у семінары, большасць унесеныя ў каталог музейных прадметаў маюць не проста выяўляе фота, але паўнаўвартасныя 3D-копіі. Болей за тое, у электронны дэпазітарый патрапілі таксама і тысячы відэафайлаў, якія адлюстроўваюць народныя танцы і раёмствы.

Цэнтр дыгіталізацыі быў створаны чатыры гады таму пры адным з найбуйнейшых (і найбольш "тэхналагічных") музеяў краіны — Славацкага нацыянальнага паўстання. Праца вядзецца надзвычай хутка: на сёння

многіх з іх, ён і задарагі, і недасканалы. Але, па словах Алы Сташкевіч, перад тым, як шукаць новага падрадчыка, музейная супольнасць павінна дакладна вызначыцца "з тэхнічным заданнем". Ці, іншымі словамі — якім павінен быць каталог пасля сваёй "перазагрузкі".

У тым, што каталог патрабуе пэўнай "перазагрузкі" — і ў прамым і ў пераносным сэнсе слова, — удзельнікі семінара пагадзіліся бадай аднадушна. Выказвалася меркаванне, што праробленая за гады праца ў значнай ступені аказалася дарэмнай: рана ці по-

ведна, адачасова трэба стварыць і дзве групы экспертаў. Першая будзе распрацоўваць агульныя прынцыпы і стандарты, а другая — шукаць фінансаванне і абіраць фірмы, якім можна даверыць выкананне задачы.

На думку спецыялістаў, некалькіх месяцаў на гэтыя задачы наўрад ці будзе дастаткова — спатрабіцца як найменш пару гадоў. Але, з іншага боку, спытацца ў такой справе дакладна не выпадае — інакш непазбежна даведзецца выконваць работу над памылкамі.

— І канчатковы вынік тут ніколі немагчыма дасягнуць, — лічыць Станіслаў Мічаў. — Гэта не дазваляе сама спецыфіка музейнай дзейнасці. Звесткі пра той ці іншы прадмет могуць абнаўляцца, класіфікацыя таксама здатная змяняцца. Таму мы мусім разумець, што праца музейшчыка — заўсёды творчая.

Паспеець выпіць кавы? "Перазагрузка" віртуальных фондасховішчаў

могуць дазнацца, у фондах якіх беларускіх музеяў ёсць цікавыя для іх прадметы. Але, як выявілася, на практыцы гэта функцыянае зусім не без хібаў.

— Працуючы над выставай "Беларусь ў Першай сусветнай вайне", знайшоў у каталогу адзін вельмі рэдкі экспанат і вырашыў змясціць яго ў экспазіцыю, — расповядаў Аляксандр Храмоў. — Патэлефанавалі дырэктару таго музея, а ён каза: ды няма ў мяне такога прадмету і ніколі не было! У каталогу ёсць, а ў рэальнасці — адсутнічае. Як такое магло стацца і колькі яшчэ падобных выпадкаў?

"Фота на пашпарт"

Яшчэ адно пытанне, якое абмяркоўваліся падчас семінара — сам характар падачы інфармацыі. Прыкладам, ці здатны карыстальнік скласці хача б больш-менш паўнаўвартаснае ўяўленне аб прадмеце, калі апісанне — самае агульнае, а дападатнае фота не дазваляе разгледзець яго ў дэталі?

— Мы перадалі ў каталог выявы самі з папавой тысяч дырэкцар, але, паводле дзейных нарматываў, яны настолькі маленькія, што на гэтых здымках, па сутнасці, нічога немагчыма вызначыць, — каза загадчык навукова-інфармацыйнага аддзела Полацкага музея-запаведніка Віталь Гаўрылаў. — Зразумела ж, гэта абсалютна непразентацыйна. Самае галоўнае — мы і самі фота адразу робім маленькімі, каб было лягчэй перадаваць. 70 % фондаў алічывана з такім пашырэннем.

зроблена ўжо болей за 170 тысяч электронных копіяў.

— Мы прайшлі гэты шлях першымі і можам падзяліцца сямі-такім досведам, — адзначыў падчас семінара генеральны дырэктар музея Станіслаў Мічаў. — На маю думку, самае важнае на дадзеным этапе — распрацаваць і ўкараніць аднолькавыя для ўсіх стандарты, якія адпавядалі б міжнародным патрабаванням. У нас ужо была сітуацыя, калі кожны музей карыстаўся нейкімі ўласнымі праграмамі, і гэта, зразумела ж, істотна ускладняла ўсім жыццё. Таму мы зрабілі канверсію і ўключылі ўсе даныя ў інтэграваную базу.

...Скрытаўшыся нагодай, спытаў у спадара Мічава, ці не змянілася пасля глабальнай змены эпох стаўленне да Славацкага паўстання, якое адбылося ў 1944 годзе і было скіравана супраць прагнацыцкай дзяржаўнай улады. Балазе, для гістарычнай рэвізіі было сямі-такім перададзена: влікая роля ў тых падзеях камуністаў, падтрымка Сталіна, урэшце, паражэнне паўстанцаў... Але дырэктар музея запэўніў, што абсалютная большасць славацкай сённяшай ранейшаму лічыць паўстанне нацыянальным падвёгам. Таму падыход да тэмы прынцыпова не змяняецца — з'яўляюцца хіба новыя факты для яе раскрыцця.

Сем разоў адмерай

Той "софт", які выкарыстоўваецца для стварэння беларускага Дзяржаўнага тэксма выклікае ў музейшчыкаў масу нараканняў — на думку

зна музейшчыкам даведзецца зноў дыгіталізаваць свае фонды, бо сучасныя электронныя дэпазітары патрабуюць вельмі добрага ўзроўню копіяў. Балазе, і сучасныя тэхналогіі, і хуткасць перадачы інтэрнэтрафіку даўно ўжо гэта дазваляюць.

Натуральна, тут немінуца паўстае ці не самае надзённае сёння пытанне — фінансаванне. У Славакіі музейная дыгіталізацыя прайшла так хутка і эфектыўна дзякуючы грантавай падтрымцы Еўрасаюза. Па словах Алы Сташкевіч, сямі-такім магчымасці для атрымання "вонкавай" дапамогі маюць і беларускія музейныя праекты. Але... на сёння казаць пра гэта яшчэ проста зарана, бо ў дадзеным выпадку неабходна дзейнічаць паводле прынцыпу "сем разоў адмер".

— Калі б нам сёння нехта даў мільён долараў, мы б усё адно мала чаго б дасягнулі, — пераканана яна. — Перад тым, як шукаць фінансаванне, трэба спярша патраціць дастаткова часу на выпрацоўку метадалогіі і стратэгіі дыгіталізацыі музейных фондаў. А гэта вымагае зладжанай працы цэлага кола спецыялістаў — як у музейнай галіне, так і па IT-тэхналогіях. Трэба разумець, што гэта комплексная інтэграцыйная задача, якая закранае не толькі захаванне фондаў, але таксама і экспазіцыйную дзейнасць, адукацыю...

У сваю чаргу, Станіслаў Мічаў парэкамендаваў беларускім калегам дзейнічаць адначасова ў двух кірунках:

— Першы шлях — метадалагічны, другі — праектны, і ідуць яны паралельна. Адап-

Прыватны замак? Калі ласка!

17 сакавіка ў Грамадскім прэс-цэнтры Дома прэсы прайшла прэс-канферэнцыя па актуальных пытаннях захавання і адраджэння (рэстаўрацыі) аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як адзначыў на ёй намеснік міністра культуры Беларусі Аляксандр Яцко, у 2015 годзе рэстаўрацыя і кансервацыя аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны праводзілася ў замаках у Лідзе, Гальшанах, Быхаве, Навагрудку, а таксама ў сядзібы ў в. Расна Дробрыйскага раёна Магілёўскай вобласці. Акрамя таго, у рамках Дзяржаўнай праграмы "Замкі Беларусі" на 2012 — 2018 гады летась ішлі працы на 22 аб'ектах: 9 помнікаў архітэктуры і 13 археалагічных помнікаў.

Як вядома, на сёння Дзяржпраграма "Замкі Беларусі" перапыніла сваё існаванне. Але, як запэўніў Аляксандр Яцко, усё аб'екты, на якіх было запланавана правесці рэстаўрацыйныя работы, уключаны ў падпраграму "Спадчына" новай Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады.

Даволі пастыхова працяваецца і праца па перадачы прыватным уладальнікам 46 старадаўніх сядзіб Беларусі для іх наступнай рэстаўрацыі і выкарыстання ў якасці турыстычных аб'ектаў. Як адзначыла намеснік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры краіны Аксана Смятэнка, на сёння сваіх гаспадароў атрымалі прыкладна 20 помнікаў спадчыны. Натуральна, пры рэстаўрацыі гэтых аб'ектаў усё новыя ўласнікі кіруюцца рэкамендацыямі як раённых спецыялістаў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, так і прадстаўнікоў Міністэрства культуры краіны...

ф о т а ф а к т

І зноў пра любоў...

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Нарэшце, здзейснілася! Пасля доўгіх шасці гадоў рамонту, якія падаліся нам вечнасцю, Беларуска дзяржаўная акадэмія мастацтваў пачынае патроху перабірацца ў абноўлены будынак. Але да шчаслівых імгненняў даюцца і менш радасныя: ці прыстасаваны атрамантэваныя памяшканні да заняткаў менавіта акцёрскай прафесіі?

Хто пойдзе да дошкі?

меркаванне

Мікалай КІРЫЧЭНКА,

народны артыст Беларусі, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, дацэнт кафедры акцёрскага майстэрства Беларуска дзяржаўнай акадэміі мастацтваў

незаўважных “дробязяў”, якія і павінны надаць звычайнаму пакою падабенства сцэны.

Ведаец, калісьці праводзілі такі эксперымент: замест згаданага “чорнага кабінета”, што ўтварае адчуванне замкнёнай прасторы, паспрабавалі зрабіць для рэпетыцыйных памяшканняў штосьці “павесялей”. Пафарбавалі сцэны ў светлыя тоны прыемных адценняў: маўляў, гэтка “колератэраў” будзе спрыяць пазітыўным настроям, адпаведна, павялічыцца працаздольнасць, узрасце энергія. Пэўна, так яно і ёсць — у іншых прафесіях. А ў акцёрскай — нічога з той спробы не атрымалася, бо знікла канцэнтраваная ўвага. Артысты адгукліся на знешнія раздражняльнікі (дзесці птушка праляцела, машына загудзела, дождж пайшоў і да т.п.) — замест таго, каб засяродзіцца на сваіх унутраных пацуджах і эмоцыях, якія трэба потым перадаць гледачам. Асабліва важна гэта для пачаткоўцаў, якія яшчэ толькі вучацца прафесіі.

Хтосьці, мабыць, скажа, што не трэба было ўзімаць гэтую праблему: усё ж

і без таго будзе даведзена да ладу. Безумоўна, усё будзе папраўлена. Ні ў каго ў тым няма ніякіх сумневаў! Але шкада, што давядзецца штосьці перабраць. Зразумела, у адрозненне ад тыповых вучэбных класаў тэатральныя майстэрні аднаўляюць у нас не штодня. Ды ўсё ж такая непрадуманасць выклікае здзіўленне. Няўжо нельга было прагледзець усё гэтыя дэталі ад самага пачатку? Бо шкада і часу, і выдаткаваных сродкаў, і чалавечых намаганняў. Пэўна, на этапе складання дакументацыі і вырабу праектаў трэба было прыцягнуць спецыялістаў тэатральнай сферы, а не адно праекціроўшчыкаў і будаўнікоў. Не ўзводзім жа мы, да прыкладу, басын па прынцыпе канцэртнай залы!

А што самае крыўднае — ці ж упершыню такія пытанні ўзнікаюць? Не заўсёды яны выказваюцца адкрыта, тым больш на газетных старонках. Але тыя ці іншыя “пераробкі-даробкі” узніклі і працягваюць знікчыць пры аднаўленні лёдзё не кожнага “спецыфічнага” будынка сферы культуры, толькі дапрацоўваецца

ўсё ціха: маўляў, дзякуй, што адрамантаваны, астатня ж — не ў разлік. Значыць, трэба тэрмінова перапынаць “сумную традыцыю”. Не ў тым сэнсе, што біць ва ўсе званы пры выяўленні недахопаў: нікому гэта не на карысць! Наадварот, трэба ствараць такія ўмовы, пры якіх усялякі нязручнасці для будучых “жыхароў” аб’екта культуры (а ні для каго не сакрэт, што артысты папраўдзе “днююць ды начуваюць” у рэпетыцыйных класах) будуць ліквідавацца на ўзроўні праектаў, а не гатовых будынкаў.

“К” вінуе Мікалая Міхайлавіча з 70-годдзем і звычайна яму здароўя, нахнення, поспеху ў далейшых творчых здзяйсненнях (акрамя бягучага рэпертуару, артыст заняты ў рэпетыцыях двух новых спектакляў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы), адораных студэнтаў і такой жа прынцыповасці ў прафесійных пытаннях, якую ён выказвае сёння.

Падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Дзязурны па нумары

12 сакавіка завяршыўся XVI з’езд беларускіх кампазітараў. Старшынёй творчага саюза застаўся народны артыст Беларусі і СССР Ігар Лучанок, пачаўшы адмотаць свой ужо дзвяты тэрмін (дарчы, два з іх былі не па чатыры гады, як звычайна, а па шэсць). Такое пастаянства на гэтай пасадзе (гаворачы музычнай мовай, *ostinato* працягласцю ў 36 гадоў) — таксама ўпершыню.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ружы і “шыпы” з’езда

Упершыню ў беларускай музыцы..

Словы, што выносецца ў назву, даўно ўспрымаюцца атавімам савецкай эпохі: у тыя часы гэта “ўпершыню” было самым, бадай, трывалым прыслоўем, звязаным з айчынай кампазітарскай творчасцю. У цяперашнім жа кантэксце (зноў ўпершыню) яно мае дачыненне не да творчасці, а выключна да арганізацыйнага боку мерапрыемства.

Упершыню з’езд праходзіў у Канцэртнай зале Беларуска дзяржаўнай акадэміі музыкі. Упершыню ладзіўся ў “два заходы”: першы адбыўся 1-га сакавіка ў памяшканні БРСМ. Тым разам кворум быўцам бы сабраўся, але праз некаторы час знік. Масавы сьход тумачыўся проста: за больш як пяць гаўдзя пасяджэння не было вырашана нічога. Было відавочна, што ўласна пратакольныя мерапрыемствы не былі падрыхтаваны: госці — запрошаны, а ўнутраныя пытанні, дзеля якіх і збіраецца такі шырокі сход, на стадыі непаразумення паміж праўленнем творчага саюза, якое працуе на грамадскіх пачатках, і супрацоўнікамі, якія нават не падрыхтавалі неабходнай дакументацыі, пачынаючы з поўнага складу чальцоў. Затое наступная спроба аказалася даволі ўдалай: 12 сакавіка яўка склала 75 чалавек пры поўным складзе ў 132 (заўважым, што многія беларускія кампазітары і музыкантаў жывуць у замежжы, уключаючы Расію, Польшчу, Германію, Францыю, ЗША, Ізраіль, краіны Лацінскай Амерыкі, а таму прыехаць не могуць прыбрыць).

Арганізацыя з боку Акадэміі музыкі была ідэальнай — і гэта прытым, што паралельна там праходзіў Дзень адчыненых дзвярэй, які традыцыйна збірае суцэльны натоўпы абітурыентаў. Урачыстым было і завяршэнне працы з’езда: першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга павіншавала Ігара Лучанка з перавыбраннем, уручыўшы яму букет ружаў, і адзначыла Кіма Цесакова ў сувязі з яго 80-годдзем вышэйшай узнагародой Міністэрства — нагрудным знакам.

У адрозненне ад ранейшага праўлення, у склад новага (14 чалавек, з іх дзесці кампазітараў, астатнія — музыкантаў) былі ўведзены прадстаўнікі рэгіёнаў: Уладзімір Грушэўскі з Баранавічаў, Уладзімір Бабкоў з Брэста. Дый увогуле праўленне значна памаладзела, у ім сталі пераважаць не мэтры, а творцы сярэдняга ўзросту, падобна моладзі. Шляхам тайнага галасавання ў яго патрапілі, да прыкладу, прызваныя на міжнародным узроўні кампазітары і музычныя дзеячы Віктар Кісцёна, Вольга Прадгайска, Канстанцін Яськоў (апошні, між іншым, узначальвае Асацыяцыю маладых кампазітараў пры Беларускам саюзе музычных дзеячаў і мог быць адным з самых рэальных прэтэндэнтаў на ролю кіраўніка ўсёй кампазітарскай суполкі).

Дададзім, што старшынёй пасады ў цяперашніх умовах зусім не прынадны кавалачак. Яна не аплочваецца, не прыносіць ніякіх дывідэндаў, акрамя хіба што адказнасці, арганізатарскі клопатаў ды зрэдку (а найперш у час кампазітарскіх перавыбароў) увагі з боку СМІ. Колькі часу таму, калі Ігар Міхайлавіч сам прапаноўваў гэту пасаду (гэтым шырокім жостам, але “на ўзводзе”: маўляў, бярыце, хто хоча), жадаючы сярод членаў праўлення не знайшоўся. Яно і зразумела: усё ж лепш займацца ўласнай творчасцю, чым дбаць пра дзейнасць калег. І тое, што зная маі мастацтвазнаўца, прафесар Акадэміі музыкі Радаслава Аладава (што сімвалічна, дачка аднаго з заснавальнікаў беларускай кампазітарскай школы XX стагоддзя Мікалая Аладава) усё ж дала згоду на ўключэнне свайго імя ў бюлеценні для галасавання, трэба ўспрымаць як прамадзяніскі ўчынак. Яна набрала 29 галасоў (гэта насамрэч не так мала, улічваючы спонтаннасць яе вылучэння і поўную адсутнасць папярэдняй агітацыйнай кампаніі), Лучанок — 41, пяць бюлеценаў аказалі несапраўднымі.

Абмяркоўвалася і магчымасць увядзення статусу ганаровага старшыні, што дазволіла б захаваць гармонію між неабходнасцю маладой энергіі — і вопытам. Для гэтага, аднак, патрэбны змяненні ў цяперашнім Статуте Беларускага саюза кампазітараў, чым, у адпаведнасці з рэзалюцыяй з’езда, і зоймецца праўленне. Але і без таго практычна ўсе абавязкі старшыні ўскладзены пакуль на яго першага намесніка — народнага артыста Беларусі Эдуарда Зарыцкага, чалавека вытрыманага і безадмоўнага.

Жарсці вакол “кампазітараў начальніка, музыкантаўцаў камандзіра” хутка ўлягуча. А зацікаўленыя, прафесійныя дыскусіі наконот новай беларускай музыкі (і найперш акадэмічнай, якая сёння складае славу Беларусі ў замежжы), падобна на тое, яшчэ не пачыналіся, загінуўшы дзесці ў 1980-х. Вось гэта сапраўды шкада...

Падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Пра новую цікавую ролі артыст марыць заўсёды. А калі такі падарунак атрымлівае акурат да свайго юбілею, гэта прыемны сюрпрыз удвая. Для мяне ім стаў прэм’ерны спектакль “Лэдзі на дзень” у Пастаноўцы Дзмітрыя Астрахана — вядомага расійскага рэжысёра, які апошнім часам плённа працуе ў Беларусі.

Хэпі-энд пакідае надзею

ТЭКСТ

Ганна МАЛАНКІНА,

заслужаная артыстка Беларусі, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага

нулася да старэйшых калег — народнай артысткі Беларусі Вольгі Клебановіч і актрысы Купалаўскага тэатра Алы Ельшэвіч: “Вы вучыліся ў майго бацькі — рэжысёра і педагога Уладзіміра Маланкіна. А цяпер дапамажыце мне: як бы вы працавалі над такой трагічнай роллю ў кантэксце камедыі?” Парады гэтых цудоўных актрыс шмат у чым дапамаглі мне намацаць шлях да маналагу: адна прапанавала “гульні-размову” з яблыкамі, другая падказала тонкія эмацыйныя пераходы. Але Астрахан кажа: “Не, не і не! Будзем рабіць усё інакш”. Ён меў рацыю, бо ўжо неаднойчы пасляхова ўвасабляў гэту п’есу — і ў некалькіх тэатрах, і ў кіно. Прафесіяналь высокага ўзроўню, ён выказаў вельмі дакладныя патрабаванні, не марнаваў час на развагі, тлумачэнні, і я імкнулася рабіць тое, што яму было трэба. У пэўны момант, што называецца, увайшла ў малюнак рэжысёра на ўсё не проста што — на 250 адсоткаў! А ён паглядзеў і кажа: “Трэба парэпетыраваць. Здаецца, я звёў вас

не ў той бок”. І як я была рада, што ў выніку мы вярнуліся да ранейшай версіі! Бо ў ёй больш улічвалася мая індывідуальнасць, таму многія рэчы былі зроблены крыху мякчэй.

У кожным сваім героі артыст звычайна шукае і ўласныя рысы, уносіць у ролю тое, што называюць “спавядальнасцю”. У аснове “Лэдзі на дзень” — гісторыя маці, якая не бачыла сваю дачку 12 гадоў, бо тая жыла падлека за мяжой. Расстанне са сваім дзіцём, якога б узросту яно ні было, трывога за яго — гэтым будзе суперажываць уся зала. Пад словамі Ані можа падпісацца любая жанчына: “Дачушка! Якія б словы ты зараз ні пачула, якая праўда табе ні адкрылася б, ведай адно — што я люблю цябе больш за жыццё і больш за усё на свеце. І хачела б, каб ты была шчаслівай!” Я таксама шчаслівая, што магу вяртацца гэтыя словы, вяртаючы іх і да сваёй дачкі, якая ўжо скончыла школу і паступіла ў нашу Акадэмію мастацтваў на тэлрэжысёра.

Любая актрыса марыць пра такую ролю-пераўвасабленне: жабрачка, што

гандлюе яблыкамі, у другой дзеі паўстае свецкай дамай у шыкоўных убранных ябля. Вядома, тут усё больш узнісла, чым насамрэч у жыцці, але гэта вельмі падбаецца гледачу. Дый абраны жанр меладрэмы не патрабуе надта глыбокага корпанія ў псіхалогію — на карысць пранікнёнасці, нават некаторай “казкі для дарослых”. Мяне радуе, што спектакль прыішоўся даспадобы людзям усіх узростаў: на ім можна павесяліцца-пацешыцца, паглядзець на прыгожыя строі ды цудоўныя дзятчаты, а можна і задумацца пра жыццёвыя страты і набыткі: “Два тыдні шчасця на усё жыццё — многа ці мала?” Ёны выдатны спектакль — сапраўдны вясноны падарунак для мяне, для ўсёй нашай акцёрскай “каманды” і, гадоўнае, для гледачоў: поўныя залы, шчаслівыя твары, людзі плачуць і смяюцца, крычаць “Брава!”, бо хэпі-энд пакідае надзею, што і ў рэальным жыцці любыя цяжкасці — часовыя.

Падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Роля гадоўнай герані Ані сур’ёзна, складаная, праходзіць праз увесь спектакль — дзе асноўнай “мелодыяй”, а дзе і “кантрапунктам”, трымае драматычную і нават трагічную лінію сюжэта. Вакол мяне — яркія камічныя персанажы з кідкімі запамінальнымі фразамі, смешнымі рэпрызамі. Яны спылцоў усё новымі жартамі, выбрыкамі-выкрутасамі, а я павінна супрацьпастаўляць сваю гераіню гэтым усеагульнаму вяселлю і задор.

У першы свой прыезд рэжысёр быўцам не звяртаў на мяне ўвагі, займаўчыся масавымі сцэнамі. А ў мяне — два вялізныя маналогі. Як жа іх вырашаць? Але сцэну спробы майго самагубства ён паставіў настолькі экспрэсіўна, што я здзіўлялася яшчэ больш. І... ён паехаў, пакінуўшы мяне ў вялікім хваляванні. Тады я звяр-

Тактыка культурнага развіцця

I помнік Вадзяніку...

У свой час вельмі ўразіў Сенненскі раённы дом рамёстваў. I маштабнымі вытворчымі плошчамі, і разнажанравасцю дзейнасці, і якасцю работ, выкананых у традыцыйным беларускім стылі. Прынамсі, арыгамі, ікебанай і бісеропляццёнам тут не займаюцца. Маюцца сваё, спрадвечнае. З гэтай прычыны раз-пораз і звяртаюся да згаданай знакавай для раёна ўстановы. Заўжды штосьці цікавае знаходжу.

Яўген РАГІН

Дык вось, у Сянно ўпершыню праведзена адкрытае абласное свята-конкурс народнага касцюма "Сцяжкі майстэрства". За рэканструкцыю мясцовых строяў (ад сялянскіх да шляхецкіх) Сенненскаму РДР прысуджана другое месца. А лепшым майстрам Віцебшчыны прызнана Ольга Квашко — дырэктар Сенненскага дома рамёстваў.

Інакш кажучы, на гэтай зямлі ёсць каму працягваць справу беларускага гісторыка мастацтва Міхаіла Кацара, які нарадзіўся ў вёсцы Клімавічы Сенненскага раёна і ўсё жыццё даследаваў нашы арнамент, ткацтва, вышыву.

Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Сенненскага райвыканкама Сяргей Мяцеліца паведаміў, што за мінулы год установа выканал план па аказанні насельніцтву платных паслуг (20 мільёнаў рублёў) на 170%. Гэта адзін з самых важных паказчыкаў сярэд мясцовых устаноў культуры.

Сёлета, каб пазабюджэтная дзейнасць не зніжала эфектыўнасці, на базе РДР створана батлейка, набыта новая мфельная печка. Сур'ёзным стымулам для таго, каб якасныя сувеніраў хапала і для сувенірнага салона (дзейнічае ў сценах РДР), і для мясцовага музея, з'явілася тое, што сёлета Сянно стане сталіцай абласных дажынак.

А сувеніры, сапраўды, не толькі якасны, але і арыгінальныя. Да прыкладу, падставы для цэлай "лініі" работ стала асоба і творчасць Матроны Маркевіч. Яна, як вядома, праславілася тым, што яшчэ на пачатку XX стагоддзя вышыла ручнік, арнамент якога быў потым перанесены на Дзяржаўны сцяг Беларусі. Дарэчы, летась у райцэнтры быў усталяваны помнік знакамітай змялячцы.

Яшчэ адным "натхняльнікам" сувенірнай творчасці стаў... Вадзянік з Сенненскага возера, апеты Уладзімірам Караткевічам. Па словах Сяргея Мяцеліцы, у планах — паставіць помнік і гэтай міфалагічнай істотце.

Знайшоўся і яшчэ адзін рэзерв павышэння выніковасці пазабюджэтных шчыраванняў РДР. Раней медалі для пераможцаў спартыўных спаборніцтваў і для выпускнікоў школ замаўляліся ў вобласці, цяпер за іх выраб бярыцца Раённы дом рамёстваў. Разваротлівацца ўстановы застэацца пазайздросціць.

Дамова на разлічаныя сувенірнага прадукцыі заключана з адной з аграпрэдыдзіб. У памяшканнях яе ўжо прадстаўлены карціны, разьба па дрэве і кераміка, аўтарамі якіх сталі шэць майстроў РДР.

I чарговая навіна. У спісе пераможцаў конкурсу мясцовых ініцыятыў праекта ЕС/ПРААН "Садзейнічанне развіццю на мясцовым узроўні ў Рэспубліцы Беларусь" аказаліся 16 прапановаў з Віцебшчыны. У іх ліку — і ініцыятыва аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Сенненскага райвыканкама "Адрардзінне нацыянальнага касцюма сенненскага строя". Грант будзе выкарыстаны для наладжвання працы трох ткачых (адзін станок ужо набыты) і чатырнаццаці школьнікаў, якія займаюцца ў гуртках РДР.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

— Апошнім часам слова "фестываль" у афішах сустракаецца ўсё радзей. Яго звычайна замяняюць нейкім эўфемізмам нахшталт "свята"...

— Дык па энсе тыя словы зусім роднасныя. Фестываль — гэта ж і ёсць свята, толькі па-лацінску! Да ўсяго, я больш чым перакананы, што тыя мерапрыемствы, якія мы ладзім у малых гарадах, цалкам дацягваюць да пачэснага статусу фестываля. Яны ўтрымліваюць не толькі відовішчна-забаўляльны складнік — хаця без яго, вядома ж, нікуды, бо якое тады будзе свята, — але таксама і даследчыцкі, выхавальны. Мы працуем над тым, каб праграма кожнага з такіх святаў магла прадставіць нашу нацыянальную музыку ва ўсёй яе стылістычнай і жанравай разнастайнасці ды прыадкрыць тыя старонкі, якія пакуль нібы заставаліся ў ценю.

— А чым будзе адметны сёлетні фестываль у Маладзечне?

— Мы рытуем для яго вельмі важную праграму, якая прысвечана Уладзіміру Мулявіну. З гэтым вялікім чалавекам мяне лучаць выдатныя адносіны цягам усяго прафесійнага жыцця. Асабліва шчыльным наша супрацоўніцтва было напярэдадні заўчаснай смерці стваральніка "Песняроў". Так сталася, што з маім удзелам прайшлі апошнія яго канцэрты, этапныя для біяграфіі Мулявіна. I таму лічу сваім абавязкам аддаць пашану гэтай Асобе, якой я заўсёды захапляўся і якую лічыў вартым для пераймання прыкладам. Ён быў надзвычай сціплым і працавітым чалавек, які да кожнага ставіўся з вялікай павагай і ніколі не павышаў голас.

— А ці часта ўплываюць вашы асабістыя адносіны на выбар тых постацяў, якім прысвячаюцца канцэртныя праграмы?

— Наўрад ці тут можна казаць пра нейкую праммерную суб'ектыўнасць. Напэўна, справа ў тым, што ў жыцці мне надзвычай шчасціла на знаёмствы, без перабольшання, з вялікімі людзьмі. Вось і з Эльдара Раманавым, якому будзе прысвечаны адзін з канцэртаў сёлетняга фестываля "Шлягер на ўсе часы", наслучылі прыяцельскія стасункі. Нам давялося неяк разам гастраляваць, а для творчых асобаў гэта найлепшая магчымасць для наладжвання адносінаў.

Песня для Гроса

Каманда Аляксея Гроса — прадстаўніка Беларусі на Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2016", што пройдзе на фестывалі "Славянскі базар у Віцебску", вырашыла небанальна падысці да выбару кампазіцый, з якімі ён там выступіць.

Алег КЛІМАЎ

Калі з адным з трэкаў для заключнага дня "спаборніцтва" пэўнасць ўжо ёсць — у гэтым выпадку ў фінале прагучыць "A Song For You" Лявона Рэзла, то аўтарам двух іншых — песні на беларускай мове ды песні кампазітара славянскай краіны на славянскай мове — можа стаць любы ахвочы. Па адрасе grossalexsey@mail.ru прымаюцца аўтарскія вершы на беларускай, рускай, іншых славянскіх мовах, на якія музычны прадзюсар Аляксея, кампазітар Леанід Шырын напіша музыку. У якасці песенных тэкстаў могуць быць і творы класікаў беларускай паэзіі, калі такія тэмы прырануе. Будучы разгледжаны і цалкам гатовыя кампазіцыі (тэкст + музыка). Свае варыянты варта дасылаць да 1 красавіка.

Ініцыятыва, вядома, цікавая, памятаючы, напрыклад, пра

Фота Таццяны МАУСЕВІЧ

"Трэба гусцей сеяць"

Міхаіл Фінберг у кантэксце Года культуры

— Але ж з Віктарам Цоём, якому таксама прысвечана адна з фестывальных праграм, вашы пудзіяны, напэўна, не пераскакалі...

— Гэта і сапраўды так. I калі ў мяне з'явілася шалёная думка скласці з яго песень цэлы канцэрт, адразу ж узніклі сумневы: маўляў, што ж ты робіш і да чаго гэта ўсё прывядзе? Але чым далей унурваюся ў працу, тым больш праскаюся творчасцю Цоя. Лічу, па сваёй пэўнаснай глыбіні і душэўнай працуласці яе цалкам можна супаставіць, скажам, з песнямі Высоцкага — таксама, між іншым, невялікага прафесіянала ў плане музыкі.

— А ці не баяна выконваць з аркестрам тыя песні, якія звычайна гучаць пад

гітару ў добрых кампаніях?

— Нейкія смелыя задумы — гэта заўсёды рызыка, але, як кажучы, ваўкоў бяцца... Перакананы, што намаганні нашага аркестра песні Цоя набудуць зусім іншае — прафесійнае — гучанне ды раскрыюцца па-новаму. А што да песень у кампаніі пад гітару... Я знайшоў даўніх фанатаў Цоя, якія граюць іх вельмі ўжо некалькі дзесяцігоддзяў твораццю Цоя. Лічу, па сваёй пэўнаснай глыбіні і душэўнай працуласці яе цалкам можна супаставіць, скажам, з песнямі Высоцкага — таксама, між іншым, невялікага прафесіянала ў плане музыкі.

— А ці не баяна выконваць з аркестрам тыя песні, якія звычайна гучаць пад

тны аркестр сёлета выйдзе на сцэну Летняга амфітэатра ў Віцебску ўжо ў 25-ы раз...

— Калі дакладней, то ў 27-ы, бо мы прыязджалі туды яшчэ на фестываль Польскай песні.

— I вельмі часта беларускія артысты наракаюць: маўляў, надта мала ім увагі надае тая ж прэса, што збіраецца на "Славянскіх базарах у Віцебску". Ці магчыма хоць неяк адкарактаваць прыярэтты?

— Ну так, журналісты пастаянна ўтвараюць шум вакол прыезду Пугачовай альбо Кіркорава. Нічога не маю супраць гэтых цудоўных артыстаў, з якімі неаднойчы перасякаліся мае шляхі. Дарэчы, зусім неўзабаве наш калектыў прадставіць праграму, прысвечаную Валерыю Ляонцэву. Цяпер гэта суперзорка, але памятаю тыя часіны ў яго жыцці, калі прабавіцца яму было вельмі няпроста.

Натуральна, ніхто не супраць замежных гастролёў. Мы ездзім, да нас ездзяць, гэта нармальны культурны абмен і канкурэнцыя. Але мушу адзначыць, што ў любой краіне асабліва ўвага надаецца менавіта нацыянальнай музыцы. Вось і Год культуры, хочацца верыць, стане для многіх арганізатараў добрай нагодай перагледзець уласныя прыярэтты. Між іншым, гэта тычыцца таксама і некаторых айчынных артыстаў. Бо ў нас ёсць калектывы, якія за ўвесь час свайго існавання не прамовілі са сцэны ніводнага слова па-беларуску.

— Аргумент, які многія высунуць вам у адказ: маўляў, за канцэрты замежных артыстаў глядач галасуе рублём...

— Думам, гэта стэрэатыпы, якія распаўсюджваюць тыя самыя СМІ. Ужо за тыдзень да таго ж "Шлягера на ўсе часы" ўсе білеты былі праддадзены. Трохі раней з аншлагам праішоў і наш фестываль джазу. Наўрад ці нейкі замежны калектыў здолеў бы столькі разоў запар сабраць у Мінску не самую малую залу. Але ж пра нашы поспехі журналісты чамусьці не пішучы. Ды мы і не наракаем: няма калі. Нехта з "зорак" шмачэ на гэты год не можа фармаваць гастрольны графік, а на маім рабочым сталі — ужо дагавор аб арэндзе залы Белдзяржфілармоніі на студзень 2018-га!

тое, што нашы ўдзельнікі разнастайных конкурсаў нярэдка выконваюць на іх адны і тыя ж беларускія песні. Раптам сапраўды адшукаецца нешта арыгінальнае? Тады такі падыход можна будзе апрабаваць у дачыненні да, дапусцім, "Еўрабачання". Чаму б і не? Але і зайздросціць Гросу, Шырыну і К^о я б асабліва не стаў, памятаючы і пра тое, як стганалі ад графаманаў праграмныя дырэктары радыёстанцый, калі яны пачалі ратыраваць у FM-эфіры 75 адсоткаў айчынай музыкі. Так што, спадары выдумшчыкі, ніякіх "ля-ля-ля" ды "маю — тваю". Даеш эксклюзіўны ды сапраўды народны хіт!

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск,

пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by. **Тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97.

Абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Цэнтр беларускай драматургіі і Інстытут імя Гётэ ў Мінску прэзентавалі зборнік новай нямецкамоўнай драматургіі, прызначанай для дзяцей і падлеткаў. Назва кнігі — "ШАГ" — з'яўляецца абрэвіятурай трох краін, п'есы якіх прадстаўлены: Швейцарыі, Аўстрыі, Германіі. Што ж хвалюе тамтэйшыя тэатры — і нашы? Як прапанаваць п'есы суадносца з беларускімі рэаліямі? Якія перспектывы ў нашых драматургаў — у параўнанні з еўрапейскімі? Гэтыя і многія іншыя тэмы паўсталі ў час "круглага стала" "Сучасная беларуская драматургія для дзяцей і падлеткаў: кропкі ўзаемадзяння", які завяршаў падрыхтаваны маладымі рэжысёрамі (і, вядома, артыстамі) чыткі трох п'ес са зборніка.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Што ў канцы тунэля?

Паглядзеўшы чыткі і нават проста пагартушы зборнік, няцяжка было заўважыць, што заходне-еўрапейскія драматургі не цураюцца набалельх тэм, многія з якіх часам лічаць у нас "закрытымі". І ў прадмове да кнігі, і, адпаведна, перад пачаткам прэзентацыі большасць такіх новых для дзіцячай аўдыторыі тэм былі акрэслены. Гэта маладзёжная культура, гендэрныя ўзаемаадносіны, развод бацькоў і так званыя "папікавыя" сем'і, тэма смерці.

Прачытаўшы зборнік цалкам, асабіста я звярнула ўвагу на тое, што сабраныя ў ім п'есы не толькі ўзнімаюць тую ці іншую праблему, не толькі выяўляюць яе хварэітае ўздзеянне на тонкую дзіцячую душу — адначасова яны прапануюць і нейкае выйсце. Паказваюць, што праблемы могуць быць вырашаны. Нават даюць "прамую наводку", якім чынам. Вучачы ні пры якіх абставінах не страчвае надзею на дапамогу дарослых. Гэта так жа "падказваюць" і дарослым, як знайсці падыход да складаных тэмаў інджарскіх характараў. Можна, часам не усё ў такіх "хэпі эндах" гучыць цалкам пераканаўча, прычыны змянення герояў у лепшы бок недастаткова "прапісаны" ў іх рэпліках (і гэта вымушае рэжысёраў шукаць свае абгрунтаванні). Дзесьці нават можна убачыць уздзеянне класіцысцкіх жанраў нахшталь "опера выратавання". Але гэты нечаканы паралелі з эпохай Асветніцтва невыпадковыя: п'есы зборніка апелююць найперш да родзіка, а не адно да эмоцыі.

Думаю, дарма тут усё спісваць выключна на менталітэт і праславутыя нацыянальныя асаблівасці: маўляў, немцы занадта сухія ды прагматычныя, а славяне больш сардэчныя, змацыйна адкрытыя, шільныя ўспрымаць мастацтва не адно галавой, а ўсёй сваёй душой. Справа ў іншым: сабраныя ў зборніку п'есы вучачы не кідаюць у вярз і галавы, а выпрацоўваюць погляд на праблему збоку, што і дапамагае захоўваць цвярозы розум у самых складаных сітуацыях.

Набалела? Маўчыце — усё прайдзе

Злата ГЛОТАВА, рэжысёр, адна з арганізатараў мінскага бэбі-тэатра "Бусы" для дзяцей ад шасці месяцаў да трох гадоў, да прэзентацыі падрыхтавала чытку п'есы Ёрга Ізермаера "Без манет няма цукерак":

— Зборнік мяне расчараваў, бо гэта дрэннае кіно, перанесенае на сцэну. Я з цяжкасцю абрала тое, што можна было б паставіць. Наш глядач не гатовы да вострых тэм, убачанае ім на сцэне можа "натхніць" яго на дрэнныя ўчынкі. Так, праблемы існуюць, але не трэба рабіць іх нормай. У нас інстытут сям'і вельмі моцны, і прыцягваюць увагу дзяцей да разводу бацькоў, сваражэння паміж імі нельга. Дзіця павінна выпрацаваць свае каштоўнасці, хоццця ў дзесяці захаваць дзяцінства. Бо трохгадовы ў

нас — такі ж, як у замежжы. Падлеткі — іншыя. І насамрэч, літаратуры для 11-ці — 14-гадовых — безліч. Але якія мэты ў дачыненні да іх мы пераследуем — навучыць ці зарабіць грошы? Бо на спектакль пра трыя ж наркатыкі — пойдучы. Ды толькі што з яго вынасуць?

Настасся ВАСІЛЕВІЧ, студэнтка аддзялення тэатральнай крытыкі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— Тое ж п'янтэ ў многіх сем'ях лічыцца за норму жыцця. Падобныя сцэны не сыходзяць і з экрану тэлевізараў, прычым у прамым, а зусім не пасля апоўначы, калі дзеці павінны спаць. Але як толькі гэту ці якую іншую балючую

Любоў ДЗЁМКІНА, загадчыца літаратурнай часткі Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек:

— Пагаджуся, хорар для падлеткаў — патрэбны. А ўжо ка менавіта ўвасабляць тэма ці іншыя сцэны, залёжыць ад талента. І, вядома, ніхто не адмяняў такога паняцця, як мера адказнасці: заўсёды лепш "недакруціць", чымсьці "перакруціць".

Дык што скажа Мар'я Іванаўна?

Жана ЛАШКЕВІЧ:

— Тым не менш, даводзіцца канстатаваць, што нашы тэатры да ўзняцця вострых праблем не гатовы. Да прыкладу, дасягаюць нам такую п'есу, прычым напісаную вельмі добра. У заглаві ёсць практычна паўтары хвіліны, каб пераканаць рэжысёра прачытаць яе. Добра, той пагодзіцца, прачытае. І задасць пытанне: "А што кажа глядацкая частка?". У нас ідзе спектакль "Тэды" — пра хварэітае залёжнасць падлетка ад камп'ютара. Дык вось, гэта п'еса расійскага аўтара была напісаная ў 2003-м і амаль адразу патрапіла ў наш тэатр. Але была пастаўлена толькі ў 2012-м, хаця на той час ужо маральна са-

спектаклі, паглядзіце на акцёраў, глядачоў. Больш гутарыць, гуляйце з сэннашымі дзецьмі, а не згадвайце ўласнае дзяцінства, бо яно было зусім іншым. Правярэйце напісане на дзесяці: яны не падмануць. І будзьце гатовыя да таго, што ў рэжысёра можа быць свой погляд на тое, што вы прапанавалі. Калі драматург — аўтар п'есы, дык рэжысёр сёння — аўтар спектакля. І ён вольны ўкладаць у яго той сэнс, які лічыць больш актуальным.

Жана ЛАШКЕВІЧ:

Увогуле, творчы тандэм рэжысёра з драматургам здольны на многае. Дастаткова ўзгадаць такія "звязкі", як Валерый Раеўскі і Аляксей Дудараў, Аляксей Ляляўскі і Артур Вольскі (апошні так "прыкіпеў" да тэатра, што нават размаўляў ітананцыямі яго артыстаў), Аляксей Ляляўскі і Анатоль Вярэцкі. Сёння, на жаль, такога паразумнення няма.

Наталля ЛЯВАНОВА, рэжысёр, да прэзентацыі падрыхтавала чытку п'есы Беціны Вегенст "Хачу быць ваўком!":

— У некаторых тэатрах ёсць традыцыя запрашаць на пасяду загадчыка літаратурнай часткі ме-

Глядзіце, хто прыйшоў!

Анатоль ТРАФІМЧЫК:

— Важна знайсці не толькі "свой" тэатр і зацікаўленага рэжысёра, але і "сваю" аўдыторыю. У асноўным, пішуча калі для дашкольнай і малодшых школьнікаў. Падлеткі ж застаюцца неахопленымі. Здаецца, драматургі проста пазбягаюць пісаць для іх, бо ў такім узрасце асабліва востра бачацца рэаліі жыцця і не праходзіць падман. А між тым, найлепшае ўспрыманне драматургіі як асобнага роду літаратуры пачынаецца з 14-ці гадоў. Таму п'есы для больш малодшых звычайна не насьцягаюцца псіхалагічнымі дэталімі: дзеці яшчэ не здольныя ўспрыняць іх ва ўсёй паўнаце. Але ж і калі ў нас даволі аднастайныя — шtosці нахшталь: "жылі-былі дзед і баба". Гэтай традыцыі больш за стагоддзе, а мы ўсё ніяк развітацця з ёй не можам. І справа не ў дзеючых асобах! У п'есе можа быць заяўлены хоць праграміст, сюжэтныя ж ходы застаюцца ранейшымі. Нашай драматургіі для дзяцей тэрмінова патрэбна пашырэнне тэматыкі і, адпаведна, жанраў.

Быць драматургам... Гучыць драматычна?

тэму ўзнімаюць на тэатральнай сцэне, заўсёды знаходзяцца тэма, хто пачынае пратэставаць: маўляў, гэта разбэшчае падлеткаў.

Аляксандр МАРЧАНКА, кіраўнік Цэнтра беларускай драматургіі, артыст Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, да прэзентацыі падрыхтаваў чытку п'есы Міленны Байш "Прынцэса і П'ер":

— Побач з дзіцём на спектаклі павінны быць дарослыя. І менавіта ад апошняга ў большай меры залёжыць тое, што дзіця вынесе ці не вынесе з убачанага, які будучы трактываны ўчынкi герояў. Насамрэч, падлеткі адкрыты для любых сюжэтаў і тэм, гатовы іх не толькі ўспрымаць, але і актыўна абмяркоўваць.

Злата ГЛОТАВА:

— Але што абмяркоўваць? Зірніце на рэпертуар маскоўскага ТЮСа: "Забойца", "Злачынства і пакаранне", "Лэдзі Макбэт"... На мой погляд, гэта нядроба. У Расіі склалі "Топ-10" самых чытаемых кніг. Дык верхнія радкі гэтага "хіт-парада" занялі гісторыі пра смерць і самазбойствы. Куды мы вядзем нашы падлеткаў?

Жана ЛАШКЕВІЧ, драматург, сцэнарыст, тэатральны крытык, памочнік мастацкага кіраўніка Беларускага рэспубліканскага ТЮСа:

— Акрамя ўзроставых межаў, ёсць градацыя спектакляў па гендэрным паказчыку: адны — найперш для дзяўчынак, іншыя — для хлопчыкаў. Як толькі ў анацэзі да "Беласнежкі..." напісалі, што гномы вяртаюцца з вайны, хлопчыкаў у зале паболела. Бо ўсялякі "жахі-страшылікі" ім папросту неабходны для "скіду" энергіі, гэта асаблівае мужчынскае псіхалогіі. Нагадаю і тое, што народныя казкі спрадвек былі вельмі жорсткімі, прывучаючы дзяцей да рэалій жыцця.

тарэла, бо ўзнятая тэма даўно была абмеркаваная на ўсіх узроўнях.

Любоў ДЗЁМКІНА:

— Калі на парадку дня стаяць прададзеныя білеты, слова глядацкай часткі тэатра можа стаць рашаючым. Быў у нас спектакль "Жудасны спадар Аў". Цяпер ён перайменаваны — "Добры дзядзечка Аў". Бо слова "жудасны", маўляў, адлужвала патэнцыйных глядачоў.

Злата ГЛОТАВА:

— Навучаючыся ў Маскве ў Цэнтры імя Меерхольда, я не магла не звярнуць увагі на тое, як спрытна працуюць многія расійскія рэкламна-прадзюсарскія часткі. Так званы "пакупніцкі поплыт" на тэма і іншыя спектаклі ў большай меры залёжыць менавіта ад іх. Дый "сарфафаннае радзіё" ніхто не адмяняў. Часам дарослыя, занятыя ў гэтай сферы, не умеюць належным чынам прыпаднесці спектакль — так, каб на яго захацелася пайсці. Трэба ўлічваць і псіхалогію тых жа падлеткаў: для іх думка адналеткаў бывае больш важнай за меркаванне дарослых. Дык знайдзіце 13-гадовага, які хоча стаць журналістам! Ён разразкаме спектакль у тых жа сацыяльных сетках так, што на яго валам паваліць.

У творчай звязцы

Анатоль ТРАФІМЧЫК, пісьменнік, кандыдат філалагічных навук, навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры:

— За апошні час напісаны і апублікаваны ледзь не тры сотні беларускіх п'ес для дзяцей. А рэалізавана з іх — хаця б 10 адсоткаў.

Любоў ДЗЁМКІНА:

— У аўтарх нястачы няма. А п'ес, прыдатных для пастаноўкі, бракуе. Мая парада для драматургаў — пішыце на канкрэтны тэатр. Для гэтага спатку хця б наведайцеся на тэма ці іншыя

навіта драматургаў: гэта вырашае многія праблемы.

Уладзімір ГЛОТАЎ, артыст Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горькага, адзін з удзельнікоў чыткі:

— Прыкладам сённяшняга творчага тандэма з'яўляецца, на мой погляд, супрацоўніцтва галоўнага рэжысёра нашага тэатра Сяргея Кавальчыка з драматургам Андрэем Курэйчыкам, вынікам чаго стаўся спектакль "Пане Каханку". Але такога саюза, як гэта здаралася з ранейшымі творцамі, між імі няма: па меншай меры, я шtosці не заўважваю, каб яны разам сядзелі на рэпетыцыях.

Злата ГЛОТАВА:

— Гэта не паказальнік! Наадварот, аўтару бывае неабходна "адпусціць" сваю п'есу, тады рэжысёр зможа убачыць яе па-свойму.

Вера ДЗЯДОК, супрацоўніца Інстытута імя Гётэ ў Мінску:

— У Германіі даволі часта адна і тая ж п'еса адначасова ідзе ў некалькіх тэатрах, і паўсюль яна прачытана па-свойму. Аўтарам гэта падабаецца, яны не ўмешваюцца ў пастаноўку. Дый глядчыя заінтрыгаваны: заўсёды цікава параўнаць розныя версіі.

Уладзімір ГЛОТАЎ:

— "Супрацоўніцтва" на сучасны манер, здараецца, бывае наступным. Артыст, паслухаўшы прапановы рэжысёра, запытвае: "Можна, я ўсё перайначу?" А рэжысёр адказ: "Ды рабі, што хочаш!"

Ягор КОНЕЎ, пісьменнік і драматург:

— Здраецца і так, што рэжысёр, супрацоўнічаючы з пісьменнікам, усе жылы з яго выцягне, пакуль п'еса атрымаецца. А потым кажа: "Схадзіце да мастацкага кіраўніка, каб менавіта я яе ставіў". Калі ж кіраўніцтва вырашыць інакш — значыць, увогуле не ставіць? Так што "супрацоўніцтва" можа быць розным.

Наталля ЛЯВАНОВА:

— У той жа Германіі ладзіцца конкурс п'ес, бо ўсе разумеюць, што драматургам таксама патрэбны заахвочвальны фактар.

Жана ЛАШКЕВІЧ:

— Хіба ў нас конкурсў няма? Нават ТЮГ да свайго 60-годдзя праводзіў, прыйшло да нас 14 п'ес, лепшыя будзем ставіць. Але колькі б ні пісалі твораў для падлеткаў, іх заўсёды будзе мала. Я заўважыла яшчэ такую заканамернасць: чым лепш дзеці ведаюць пакладзенны ў аснову літаратуры твор, тым лепш успрымаюць спектакль. Тая ж Таццяна Сівец стварыла, лічу, маленькі шэдэўр — "Брык і Шусы шукаюць лета". Але штораз перад пачаткам спектакля трэба тлумачыць, хто такі Брык і Шусы. Дык што — аддаваць перавагу твораў школьнай праграмы? Таксама праблематычна. Бо настануці адразу пратэстуюць: маўляў, у вас не так, як у падручніку напісана. Але ў хуткім часе ў нашым тэатры пачне працаваць эксперыментальная сцэна, да ўсяго, будзем рабіць там чыткі.

Замест П.С.О.:

Ды ўсё ж цікава, ці будзе ўвасоблена на беларускую сцэну хця б адна з прэзентаваных п'ес? "Хачу быць ваўком!" — цудоўны прыклад самай цікавага спектакля, дзе для маленькіх цікавым можа быць сам аповед пра тое, як баранчык вырашыў ператварыцца ў ваўка і ўсё ж, дзякуючы верным сябрам, застаўся самім сабой. Для падлеткаў — майстар-клас, які не трэба абіраць прафесію. Для дарослых — прычына пра механізмы самазнічэння асобы. "Прынцэса і П'ер" прыцягне гісторыі напаяжартоўнага першага каханна, а галоўнае — псіхалагічна дакладным роздумам пра тое, што сярэдня школа і школа жыцця не сінонімы. А "Без манет няма цукерак" — увогуле амаль гатовы мюзікл. Дык што ўбачыць глядчы?..

Працягваем гаворку пра культуру Ляхавіцкага раёна. І робім гэта, трэба сказаць, з вялікім задавальненнем. Справа ў тым, што і людзі нам патрапіліся надзвычай цікавыя, і не менш яркія справы. Часта такое ў нашай камандзі-розрачнай практыцы бывае: досыць шараговыя будні раптам перарывае нечаканы інфармацыйны выбух, наступствы якога яшчэ доўга грэюць душу. Так і гэтым разам адбылося.

Яўген РАГІН,
Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Стаўбужскі раён Мінскай вобласці — Ляхавічы і Івацэвічскія раёны Брэстчыны — Мінск

"Таблетка" ад узросту

Іншым разам чалавек нібыта і не мае дачынення да клубнай ці, скажам, музейнай справы, а мы яго па заслугах называем Чалавекам культуры. Менавіта такі былі старшыня калгаса ў Флар'янаве, навуковец, Герой Сацыялістычнай Працы Генрых Міхайлавіч Траццяк. Мы яго доўга шукалі ў Ляхавічах. Хтосьці бачыў Траццяка ў райбібліятэцы, дзе ён — часты гоць. Скіраваліся туды, а нам сказалі, што Генрых Міхайлавіч толькі што да сябе ў Флар'янава накіраваўся. А прыязджаў, патлумачыла дырэктар установы Кацярына Жукоўская, не толькі для таго, каб кнігі здаць-узяць. Мэта была больш маштабнай ды сацыяльна значнай: трэба было абмераваць сумесны з бібліятэкарамі творчы праект. Вось вам і першая інтрыга...

Але "адгорнем" некалькі гадоў назад, паглядзім, з чаго ўсё пачыналася. Старшыня калгаса Генрых Траццяк вырошчваў хлеб і гадаваў трох сыноў, займаўся сельскагаспадарчай навукай і прыглядаў да драўлянага маёнтка, што прыналежала панам Бохвіцам. У свой час гаспадары гэтай драўлянай дамыны пачатку XIX стагоддзя з вытанчаным цагляным неагатычным фасадом сдэвалі пакоі тым, хто прыязджаў адпачываць у цішу таямлівага старацэхага парка. У гэтым пансіянату ерэгупарна жыла Эліза Ажэшка, уласаручна пасадзіла тут сад. Праз час будынак стаў канторай калгаса. Стаў з падачы яркаю яго старшынёй Генрых Міхайлавіч, які, выкарыстоўваючы службовыя магчымасці, правёў рэстаўрацыю будынка і яго

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

адаптацыю пад патрэбы гаспадаркі, абсталяваўшы там дабротную сталовую.

А калі кантора пераехала, а Траццяк выйшаў на заслужаны адпачынак, і нарадзілася ў яго ідэя будынак выкупіць. Каб захаваць, адрадыць, пакінуць для нашчадкаў. Балазе, прапаноўвалі яго набыць за адну базавую велічыню. Так на прапанову і запыт знайшоўся.

Такім чынам у Флар'янаве з'явіўся новы "пан", асноўным капіталам якога былі і ёсць аснэваная духоўнасць ды грамадзянскае сумленне. Да Генрых Міхайлавіч пастаянна ідуць людзі: турысты, журналісты, выпадковыя вандрунікі... Хочучы высветліць, што за асоба — Траццяк. Маўляў, не меў клопату — і прыдбаў "парася". Мы не сталі выключэннем. Ён некалькі гадзін паказваў нам сядзібу, яе бясконцыя памяшканні, падворак, парк і расказваў, расказваў, расказваў...

Яму без малага восемдзесят. З'яўляецца старшынёй райсавета ветэранскай арганізацыі. Прызнаўся нам, што як стаў пенсіянерам — пачаў вельмі кепска сябе адчуваць. Вырасьці прарвацца, як прарываўся не раз у жыцці: насуперак усяму і ламаючы агупнапрынятыя стэрэатыпы. Хто, сапраўды, сказаў, што калі пенсіянер — дык абавязкова хворы? Вось так паступова, крок за крокам, Траццяк узяўся за рамонт сядзібных пакояў. Балелі ногі, рукі, не мог узяцца на лесвіцу, каб затынкаваць сценкі ці замяняць аконныя рамы. Прайшло некалькі гадоў. Хваробы, напалохаўшыся напору ўпартага мужыка, кудысьці зніклі. Цяпер Генрых Міхайлавіч — маладжава і хуткі. А рамонт працягваецца. Уражанне такое, што гаспадары цікавіць не столькі вынік, колькі працэс. Маладзее сабе патроху, нават сыноў, якія раз'ехаліся па гарадах, на дапамогу не кліча.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Бабруйск /
Дай руку, дружа!

Жыццё Бабруйскага краязнаўчага музея, здаецца, і так ужо даўно віруе ды зіхаецца на культурнай хвалі Бабруйска. А вось глядзі ж ты, у Год культуры высветлілася, што ўнутры рэзервы яшчэ далёка не вычарпаны.

Супрацоўнікі музея прынялі непасрэдным ўдзел у чарговай сесіі праекта "Шырокі фармаст" па ўтварэнні культурнага відаасроддзя для неведучых і слабадзідучых, сярэд іншага — з экскурсій з ужываннем тэхнікі тыдфлакаментавання (упершыню ў горадзе).

А краязнаўчы праект да 220-годдзя герба горада Бабруйска "Герб Бабруйска — сімвал горада" з відаарэзентацыяй і гульнёй-квестам! Браці мы ўдзел у акцыі "Ты-

дзень беларускай мовы" з выставай "З бабруйскага куфра", у майстар-класах "Беларуская народная лялька Берагіня", у прадстаўленнях баталеаэнага тэатра, у розных музейных занятках і фальклорна-анімацыйных праграмах.

Удзельнікамі анімацый з'яўляюцца і звычайныя наведвальнікі музея, і спецыяльныя групы вучняў, з якімі музей супрацоўнічае па асобнай праграме "Дай руку, дружа". Назва яе невypadкова. Ёта і назва эс-вядомага беларускага пісьменніка, ураджэнца Бабруйска Міхаіла Герчыка. Ёта і прапанова: "...Паедзем со мной, дружа. Я пакажу табе мой горад і раскажу пра яго..." з гэтай услед за аўтарам зяртаюцца супрацоўнікі музея да сваіх наведвальнікаў. Ёта і імкненне музея праз пазнаванне і разуменне шматколернай розназначальнай культуры роднага горада прывіць дзеямі паважлівае стаўленне да іншага ладу жыцця, звычайу, вераванняў, пры-

знанне права на існаванне іншых культур і ўменне устойліва суіснаваць у мультикультурным, мультиэтнічным грамадстве.

На пачатку сакавіка ў музеі адбылося адно з запланаваных мерапрыемстваў — гукаанне вячэнь, з беларускага цыклу "Нам продкам мудрасць народа завешчана". Вучні 7-га класа СШ № 22 разам з класчыры кіраўніком Наталляй Нікітка і з дапамогай навуковага супрацоўніка музея Ларысы Цімашэнка пазнаёміліся з народнай традыцыяй, "пяклі" тушшак з паперы. Так што цяпер у Бабруйску Вясяна-Красна канчаткова заявіла аб сваіх правах, бо вельмі старанна пераканалі ў тым, што надшоў яе час.

Словам, за два месяцы Гада культуры ў музеі адбылося шмат цікавых і гучных мерапрыемстваў. А яшчэ ж і вясялейка Бог нам даў. 5 сакавіка удзельнікамі этнаграфічнага шлюбнага абраду "На век доўгі, на быт добры"

Этнаграфічны шлюбны абрад "На век доўгі, на быт добры".

сталі маладажоны Таццяна і Дамітрый Куляшовы. Так што і маладыя цікаваця гісторыяй і культурай роднага краю. А калі яны яшчэ і размаўляюць на роднай мове, як гэта прадэманстравалі маладажоны і некаторыя з іх гасцей, то гэта удвая больш прыемна.

Ларыса ЦІМАШЭНКА, навуковы супрацоўнік Бабруйскага краязнаўчага музея Фота Святланы ФІЛІМОНАВАЙ

Маларыта /

Чытаю я, чытай і ты!

У Маларыцкай ЦБС пачалася дабрачынная акцыя "Падары бібліятэцы кнігу". Яна прымеркавана да Дня славянскага пісьменства.

Амаль у кожнай сям'і ёсць прачытаная і незапатрабаваная кніга, да якіх мала хто ўжо зяртаецца. Што з імі рабіць? Ёсць выйсце і з

мяне шчасце было з такім, як Траццяк, чалавекам пазнаёміцца. Трохі лячэй жыць стала. Вось каб кожны, хто становіцца прыватным уладальнікам старадаўніх маёнткаў, быў такім, як гаспадар сядзібы ў Флар'янаве. Але, шкада, няма ідэалаў прыродзе

Вельмі населены Востраў

Удакладняючы свой маршрут, запыталіся ў начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, куды яшчэ завітаць па дарозе на Івацэвічы. Адказ быў лаканічны — у **Востраў**. Праўда, удакладніўшы, Мікалай Мікалаевіч Дабрынянец пачаў выбацацца, май-

На свята вёскі —

Як не старэць і сябраваць са спонсарам

Тыя дапамагаюць толькі старой мэбляй. Але і вынік, няхай сабе і часткова, — дасягнуты. Недаведзеная цалкам да ладу сядзіба ўжо стала ў раёне своеасаблівым культурным цэнтрам. Тут здымаюць дакументальныя фільмы, ладзяць канцэрты і свята. Нядаўна, да прыкладу, завітаў фальклорны гурт з вёскі Дарава "Берагіня", пра які мы пісалі ў мінулым нумары... Чым не пераканачы прыклад выніковага дзяржаўна-прыватнага партнёрства?

А цяпер — пра бібліятэчны праект. Падчас адной з кразнаўчых вандровак дырэктар Цэнтральнай раённай бібліятэкі Кацярына Жукоўская разам з калегамі і чытачамі завітала ў Флар'янава. Генрых Траццяк паказаў у сваім маёнтку пакой, дзе Эліза Ажэшка наладжвала колісь літаратурныя чытанні. Так узнікла сумесная ідэя ў Год культуры ўзнавіць гэтую традыцыю. Рэалізацыя праекта запланавана на чэрвень, да дня нараджэння пісьменніцы, якая так любіла тут адпачываць. На сядзібе збярэцца чытаць усіх узростаў, бібліятэкары, літаратары. Рыхтуецца маштабная тэатрызацыя. Будучы гучаць вершы пра Ляхавічыну...

Кацярына Жукоўская, па нашым цвёрдым перакананні, — малайчына! Лёгка на ўздым, здатная на яркую выдумку, бібліятэжкі лічыць

Генрых Траццяк у дубовым маёнтку, які пасадзіла Эліза Ажэшка.

людзі і кнігі... Дзіўная рэч: усмешка ў Траццяка — сарамліва-хлалечая. Як такой не паверыць? А шчасце, паводле Генрых Міхайлавіча, у тым, каб радавацца кожнаму новаму дню, кожнаму новаму чалавеку, і каб кашу грэцкую есці не дзеля таго, каб проста есці, а для таго, каб

на месцы нікога не будзе — хто на бальнічным, хто ў адпачынку, а хто паехаў па справах у райцэнтр. Але, калі нас гэта спыняла?! Часам цікава не тое, што кажуць работнікі культуры, а што пра іх расказваюць мясцовыя жыхары.

СДК і бібліятэка (адзіны будынак у вёсцы Востраў) былі зачынены на

Удзельніца дабрачыннай акцыі Ганна Бабурыцкая.

гэтай сітуацыі. Непатрэбныя аднесці ў бібліятэку.

— Такую акцыю мы праводзім не ў першы раз, — кажа Валыяніна Ібрагімава, загадчык аддзела абслугоўвання Маларыцкай ЦБС. — У пераважнай большасці жыхары горада прыносяць выданні, якія ўбачылі свет адносна нядаўна, 3 — 7 гадоў таму. Ёта кнігі, якія добра захаваліся, іх прыемна ўзяць у рукі. Не менш асаду і задавальненне, пераканана, яны прыносяць

абедзенны перапынак. А крамніца распяла нам, што жыццё ва ўстанове культуры проста віруе. Даведаліся мы і пра тое, што ёсць у мясцовых работнікаў культуры і не аб'які спонсар. Усё гэта зацікавіла так, што за канкрэтнай фактурай мы скіраваліся, не губляючы час, да мясцовай улады. Старшыня сельсавета Уладзімір Тадра нам усё і распавёў.

У аграгарадку "Востраў", аказваецца, дзейнічае беларуска-дацкае таварыства "Белдан" па вытворчасці свінніны. Кіраўнік — Антон Гаваркоў. Бізнес тут — сацыяльна арыентаваны. Кіраўніцтва таварыства фінансавала будаўніцтва катэдраў для сваіх супрацоўнікаў,

Пакой з дзіцячымі калекцыямі.

Майнак у Флар'янаве.

па 15 мільёнаў рублёў

Старшыня Востраўскага сельсавета Уладзімір Тадра

Наступнік па класе баяна Ірына Воіцкіч і вучаніца Косюша Кулак.

Дырэктар СДК аграгарадка «Востраў» Валыціца Гоўша.

газифікацыю вёскі, дзе пражывае 400 чалавек. Дыягнастычная апаратура закуплена для ФАШПА. І яшчэ — заасфальтаваны школьны двор, добраўпарадкаваны ходнікі. Пастаянны спонсарскія ўліванні адчувае на сабе і мясцовы СДК. Летась для яго прыдбалі годную аўдыяапаратуру, сучасную газонакасілку...

Старшыня сельсавета правёў нас да СДК, пазнаёміў з яго кіраўніком Валыціцай Гоўша, якая паспяла вярнуцца з пазездкі па ... чарговыя музычныя інструменты, а дакладней сафобуфер — каб калектыў мог сябе чуць і камфортна выступаць са сцэны. Валыціца Міхайлаўна — чалавек, так бы мовіць, імклівы: заўжды наперадзе, час за ёй ледзь паспявае. Ва ўстанове, дзе захоўваецца ўзорная чысціня, — процьма клубных фарміраванняў. Але ў першую чаргу нас цікавіла ўзаемадзеянне клубнікаў са спонсарам. Ці не выглядаюць першыя гэтакія папра-

шайкамі з пастаянна працягнутай у бок другога шапчынай?

— Мы — партнёры, — з хітрынкай усміхаецца дырэктар СДК. — Безумоўна, гадоў колькі таму першай падышла да кіраўніка "Белдана" і папрасіла грошай на правядзенне свята вёскі. Атрымалі мы тады тры мільёны рублёў...

Наступны расклад мы зразумелі так. Свята вёскі работнікі клуба зладзілі так, што ў інвестара культурных мерапрыемстваў і пытанні пасля не ўзнікаюць, фінансавачы чарговы праект ці не. Цяпер штогадовыя грашовыя ўліванні ў развіццё клубнай дзейнасці Вострава складаюць пяць мільёнаў рублёў. І не была б такой сума, калі б якасць мерапрыемстваў вясцоўцаў не задавальняла.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Вынікі працы "астравічан" прыемна ўразілі — даўно не

даводзілася бачыць у сельскім Доме культуры такой разнастайнасці ў тэатры, касцюмах, калектывах, музейных калекцыях. Варта, каб у пастыяховых культурна-аграгарадках вылучылі іх калегі з іншых устаноў раёна, вобласці, краіны. А для гэтага было б не лішнім займець сваю старонку ў Сеціве, актыўна выкарыстоўваць сацыяльныя сеткі, праводзіць на базе Востраўскага СДК як мага больш семінараў.

Лазовы чамадан і...

Пра абавязковасць абменных канцэртаў у Ляхавіцкім раёне мы пісалі ў мінулыя нумары. Клубнікі Вострава тут — ніяк не выключэнне. Таму гастролі самадзейных калектываў, у тым ліку народнага тэатральнага — бяскоўцы і выніковыя. З такім спонсарам — ніякіх праблем

з транспартам ды бензінам. Ды і з вопраткай таксама. Нядаўна для тэатральнага калектыва "Востраўчане" СДК набыў народныя касцюмы. Матэрыял — за кошт спонсара, пашуў — аддзела па ідэалагічнай рабоце, культуры і па справах моладзі. Няма ў калектыва і праблем з рэпертуарам: рэгулярна адбываюцца тэатральныя пастаноўкі беларускай класікі, да прыкладу, п'есы Міхася Чарота "Мікітаў лапаць" і паказы сучасных камедыяўных сцэнак.

Пазалішне казаць, што план па аказанні платных паслуг насельніцтву СДК аграгарадка "Востраў" выконвае паспяхова. На гэты год ён складае дванаццаць з папояў мільёнаў рублёў.

Тут бы радавацца, а мы — засумавалі. "Белдан" у вясковым антуражы — не дадатнае правіла, а вельмі рэдкае выключэнне. Айчыны сельскагаспадарчыя арганізацыі ролю дбайнага інвестара выконваць

не спяшаюцца: самім бы выжыць. Няўжо беларуская зямля згубіла ўраўнаважанасць, а рукі хлебавары — кемлівасць ды ўчэпістасць? Былі ж у нас за савецкім часам калгасы-мільянеры, якія і ўласныя школы мастацтваў адкрывалі, і выплочвалі "стыпендыі" тым калгаснікам, якія бралі актыўны ўдзел у клубнай мастацкай самадзейнасці. Няўжо мы горшымі сталі? Не верыцца...

Хадзілі па паверхах СДК і здзіўляліся. Восем пакояў для гурткавай дзейнасці, які нагадвае музей. Цудоўная калекцыя рэдкіх цяпер вінілавых грамплацінак з запісамі папулярных выканаўцаў поп- і рок-музыкі сямідзясятых. Напагатове і цэлая экспазіцыя тагачаснай гукаўзмацняльнай апаратуры. Гэты адмысловы клас па вывучэнні музычнай рэтра-культуры. А за сцяной у калідоры — велічны зімовы сад, якімі толькі экзатычнымі раслінамі не прадстаўлены. А гэта ўжо — вынік дзейнасці клубных фларыстаў ды кветкаводаў. Побач — этнаграфічная калекцыя, сабраная ў тым ліку з экспедыцый супрацоўнікаў СДК па закінутых хатах. Самы эксклюзіўны экспанат — лазовы чамадан са 120-гадовай гісторыяй...

Напрыканцы экскурсіі зайшлі і ў класы філіяла ДШМ. Настаўніца па класе баяна Ірына Воіцкіч займалася з першакласніцай Косюшай Кулак. Ірына Міхайлаўна, як аказалася, — аўтар гімнічнай песні Федэрацыі нашых прафсаюзаў. Між іншым, вельмі масцітых канкурэнтаў абывае. Інакш кажучы, на таленты ў Востраве недахопу няма. І, шчыра кажучы, такой зладжанасці ў клубнай працы, мы даўно не бачылі. Сюды на працу нават з горада прыязджаюць. Да прыкладу, дзіцячы музычны калектывам "Вясёлка" кіруе маладая сям'я Раманчукоў, якая не так даўно пераехала з Ляхавічы ў Востраў.

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

Сённяшняю публікацыю можна і неабходна аб'явіць адзіным паняццем — "дзяржаўна-прыватнае партнёрства". Не надуманае, не фармальнае, а вельмі эфектыўнае ды агульнакарыснае. І вельмі шкада, што такія прыклады на маршрутах нашага аўтара трапляюцца надзвычай рэдка. Гэты парастак толькі пачынае рунець. І любяць бюракратычная абьякаваць тут — як пустазелле на хлебнай ніве.

Фота аўтараў

Фрагмент экспазіцыі "Подвиг и память Афганистана".

і для душы. Цяпер найбольш ахвяруюць мастацкую літаратуру на любы густ: раманы (любоўныя, дэтэктыўныя, фантастычныя, гістарычныя ў першую чаргу), апавесці, вершы беларускіх аўтараў. Прыносяць таксама і літаратуру рэлігійнай тэматыкі. На яе заўсёды знойдуцца чытачы.

Самыя вялікія "уклады" на кніжныя паліцы агульнага карыстання ўнеслі Вольга Шахава, Марыя Ярыга, Ларыса Суварова, Тацыяна Ка-

шэпа, Ганна Байдук, Наталля Котава, Алег Крыкота, Ірына Баршак, Віталій Сесік, Кацярына Пацялюк...

Мікалай НАВУМЧЫК
Фота аўтара

Жабінка / Генерацыя — уласная

Якснае і аператыўнае фарміраванне інфармацыйных рэсурсаў, якія адпавядаюць запытам

сучаснага грамадства — галоўная задача публічных бібліятэк Рэспублікі Беларусь.

Жабінкаўская раённая бібліятэка не засталася ў баку ад сучасных працэсаў. З 2014 года нашы супрацоўнікі пачалі ствараць краязнаўчую базу даных уласнай генерацыі "Афганістан: наша памяць і боль". Асноўная мэта стварэння рэсурсу — шанаванне ветэранаў афганскай вайны, якія вярнуліся жыццём і з гонарам выканалі абавязак Салдата, а таксама тых, хто загінуў у Афганістане і памёр пасля заканчэння вайны падзей. Усе яны звязаны з Жабінкай і Жабінкаўскім раёнам.

Сабраны матэрыял апрацаваны і сістэматызаваны па шасці асноўных раздзелах.

Усе персанальныя звесткі бібліятэкары збіралі асабіста ў гутарках з былы-

мі воінамі-афганцамі альбо з іх роднымі. На сённяшні час звесткі сабраныя аб 39 афганцах (чацвёра з іх — загінулыя), інфармацыя яшчэ аб двух знаходзіцца ў распрацоўцы.

Пазнаёміцца з рэсурсам можна на сайце Жабінкаўскай ЦБС па адрасе www.zhabinkalib.by.

Адным з вынікаў збору інфармацыі аб воінах-афганцах з'явілася экспазіцыя "Подвиг и память Афганістана", якая размясцілася ў фае Жабінкаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі. Яе мэта — расказаць маладому пакаленню аб жабінкаўцах, якія выпрабавалі на сабе смяротны колзаварот афганскай вайны, якія спазналі сапраўдную каштоўнасць жыцця і баюваго братэрства, увеккачэнне памяці воінаў, якія загінулі ў Афганістане.

Гісторыю дзесяцігадовай вайны складала змясціць на маленькай прастору,

але мы пастараліся тэзісна акрэсліць асноўныя этапы, распавесці пра страты, пра ўзнагароды і вынікі вайны.

Галіна ДУЛЕВІЧ,
загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу

Беразіно / Дабратворца

Адны людзі любяць жыць, іншыя — жыццё. Першыя аб'явава назіраюць за наваколлем, спакойна ствараюць свой дабрабыт. Іншыя гараць і запальваюць. Жыццё яны не адбываюць, а напаяюць карысцю.

Менавіта апошнія тычыцца Тамары Круталевіч, загадчыцы аддзела маркетынгу Бярэзінскай раённай бібліятэкі, старшынёй раённай арганізацыі грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз жанчын". Яна атрымлівала званне "Жанчына году" на рэспубліканскім

узроўні, яе партрэт упрыгожвае раённую Дошку гонару.

Тамара Круталевіч — аўтар нестандартных мерапрыемстваў, якія заўсёды збіраюць аншлаг. Яна — і сцэнарыст, і рэжысёр, і вядучая. Прыкладам гэтакім прывесчаныя землякам мерапрыемствы "Сонца майго дня — людзі", "Сяброўкі адной вёскі", "Гарады як людзі" і іншыя.

Памяць неўміручая. У стылі гэтага афарызма Тамара Мікалаеўна арганізавала вечарыны памяці мясцовай паэты Герцуды Шчур, былога дырэктара Музея драўлянай лыжкі Ганны Ждановіч, колішняга дырэктара музычнай школы Вячаслава Сакава... Больш за 15 гадоў Тамара Круталевіч вядзе "Школу аптымізму" для інвалідаў. Словам, немагчыма ўявіць без яе культуры Бярэзіншчыны.

Ніна БУРКО,
старшыня Бярэзінскага раёнага таварыства інвалідаў

Адкуль першы досвед...

Сваё натхненне Святлана Грыбанова знаходзіць у людзях. Яна працуе ў філіяле "Пагранічная сельская бібліятэка" Бераставіцкай раённай бібліятэкі імя Осіпа Кавалеўскага ўсяго каля трох гадоў, але — у цэнтры культурнага жыцця аграгарадка "Пагранічны". Бо інакш тамтэйшую бібліятэку і не назавеш!

Святлана Сямёнаўна — філолаг па адукацыі, была настаўніцай рускай мовы і літаратуры ў Старадарожскім раёне Міншчыны, кантакт з вучнямі знаходзіла вельмі хутка. Аднак жыццёвыя абставіны прымусілі змяніць прафесію. Бясспрэчна, Грыбанова была б і надалей выдатным педагогам, але бібліятэчная справа, пагадзіцеся, у нечым блізка да філалагічнай. Святлана Сямёнаўна шмат чытала, сачыла за літаратурнымі навінкамі. Тым не менш, уладкоўваючыся ў Пагранічную сельскую бібліятэку, і не падазравала, наколькі творчым і вірлівым можа аказацца новае жыццё.

Значу, бібліятэкі ў сваіх функцыях ужо даўно выйшлі па-за межы кніжнага абслугоўвання ды прапаганды чытання. Сёння гэта асяродкі культуры, дзе ладзіцца работа і па арганізацыі вольнага часу насельніцтва наогул. Маю на ўвазе аматарскія аб'яднанні па інтарэсах, супрацоўніцтва з клубнымі ўстановамі, школамі і філіяламі ДШМ, а таксама праз узаемадзеянне з органами мясцовай улады і іншымі неабыякавымі структурамі. А ў аграгарадку "Пагранічны" бібліятэкары спрадвек стасункаваліся з культурна-асветніцкім цэнтрам імя Ефрасінні Полацкай і нядзельнай школай пры мясцовым храме.

Як пачатковец назіпавае першы досвед? Сочыцца за працай больш вопытнага калегі. Грыбанова назірала за сустрэчамі, якія арганізавала загадчыца філіяла Надзея Корбынец, ды здзіўлялася: якія ж энергічныя, ініцыятыўныя, творчыя, лёгкія на ўздзеі людзі жывуць у аграгарадку! Іх настрой, энтузіязм і падштурхнулі бібліятэкара да першых творчых прац.

Жанчына з натхненнем прыступіла да заняткаў з юнымі ўдзельнікамі дзіцячага аматарскага аб'яднання "Дамавічок", якое, дарчы, дзейнічае пры бібліятэцы ўжо амаль дзесяць гадоў і знаёміць малодшых школьнікаў з установай, кнігай у прыныцы праз гульні, віктарыны, літаратурныя агляды. А яшчэ — праз заняткі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, што дазваляе раскрыць творчыя здольнасці пачаткоўцаў, развіць іх эстэтычны густ. Тут і спатрэбіліся Святлане Сямёнаўне яе навыкі ў вязанні кручком і педагагічная практыка. Каб захапіць школьнікаў, бібліятэчка сама асвойвала новыя віды дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. І справа яе захапіла.

Пад кіраўніцтвам Святланы Сямёнаўны юныя ўдзельнікі аматарскага аб'яднання плятуць вырабы з газет, вывязваюць кручком розныя аплікацыі, пальчыкавыя і іншыя цацкі. А ўласны твор бібліятэкара — самаробная кніга з аплікацыямі — удзельнічае ў выставе на Дні беларускага пісьменства ў Шчучыне...

Сёння Святлана Сямёнаўна спявае ў царкоўным хоры — нават з'ездзіла ў Мінск на трэнінг па адрэдаванні прыроднага голасу. Удзельнічае ў вакальнай групе пры мясцовай клубнай установе. Спрабуе сабе ў ролі вядучай культурна-масавых мерапрыемстваў, што праходзяць у "Пагранічным". Яе цікавіць музыкальнае мастацтва, прыгожае пісьменства.

Што вылучае творчую асобу? Фантазія, дапытлівасць, ініцыятыўнасць, хуткі пераход ад захопленасці да рэалізацыі ідэй. Усё гэта цяпер прынята называць "крэатыўнасцю". Менавіта такая і Святлана Грыбанова.

Тацяна МАРЦЫШЭВІЧ,
дырэктар Бераставіцкай раённай бібліятэкі імя Осіпа Кавалеўскага

Нядаўна пісаў пра досвед супрацоўніцтва сферы культуры Чарскага раёна Гомельскай вобласці, якія прадумалі і "раскруцілі" ў сябе шэраг цікавых "брэндаў" — Музеі хлеба і яйка, Цэнтр ткацтва, мядовы фэст... І гэта не нейкі адзінкавы прыклад, як можна было б падумаць. Цяпер падобныя арыгнальныя музейныя калекцыі карыстаюцца попытам ва ўсім свеце. Пацвярджае гэты факт нядаўняя выстава ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі, на якой распавядалася пра гісторыю развіцця... ровара. Праект атрымаў шырокую папулярнасць у Італіі ды ў іншых еўрапейскіх краінах, экспанаты калекцыі былі прадстаўлены ў найбуйнейшай экспазіцыі "EXPO" ў Мілане. Усе ровары былі сабраны Маўрыцыя Урбінацы, прыватным калекцыянерам з Рыміні (Італія).

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Паўсудзённасць у экспазіцыі?

Як хто, а я, даведаўшыся пра названы праект, адразу згадаў драўляны ровар, сабраны народным умельцам у 20-я гады мінулага стагоддзя, які цяпер прадстаўлены ў экспазіцыі Музея Беларускага Палесся ў Пінску. Чым не яшчэ адзін цікавы экспанат для калекцыі няўрымслівага італьянца?

Але гэтая акалічнасць прымушала задумацца таксама і над тым, што многія, на першы погляд, паўсудзённыя рэчы могуць сапраўды быць цікавымі і непаўторнымі. І калі сёння ў многіх краінах свету з'яўляюцца адмысловыя музеі, дык чаму не з'явіцца мурзео лыжкі, праса ці нейкіх наскяконых?

Дарчы, пералічаныя мною музеі ўжо існуюць на Беларусі. Як і дзясяткі іншых, можа, пакуль не надта вядомых беларусам, але здольных з цягам часу — як канчаткова адыдзе тая ці іншая эпоха, і якую яны прадстаўляюць, — быць сапраўды ўнікальнымі адметнымі.

Узяць "Бастылю" і атрымаць "лайк"

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

— Пакуль большы ўпор на занятках надаецца развіццю каардынацыі ды музычнасці, а не вывучэнню нейкіх кампазіцый, — працягвае Віталь. — Паступова будзем пераходзіць і да іх, каб у канцы гэтага года паказаць кіраўніцтву тэатра, сваякам і сябрам нашых вучняў, чаго яны дасягнулі. Але аб нейкім прафесійным узроўні, пра тое, ці здолелі мы падрыхтаваць дзядзю для тэатральных паказаў, можна будзе казаць года праз паўтара. Карт-бланш на гэты тэрмін, як я разумею, мне дадзены. Тады больш-менш стане зразумела, хто на што з дзядзю здольны — для каго гэтыя ўрокі так і засталіся як хобі, а хто можа развівацца як танцор; на што здольныя групы наогул, ці ўвільюцца яны з сябе ўжо ў пэўнай ступені творчыя адзінкі.

Пад "мы" Віталь сёння мае на ўвазе сябе, у ідэале ж, на погляд Молчана, кіруючага каманда павінна складацца мінімум з двух

Музейныя іграўныя прылады ў Келігу раённай бібліятэкі.

У "Антыбахусе" наведвальніцаў заўвагі цікава.

Пра адметныя зборы з усіх рэгіёнаў Беларусі: ад самавараў і прасаў да бутэлек і фартушкоў

Той самы мінулы ровар.

Ад лыжкі да наскяконых

Скажам, у Бярэзінскім раёне Мінскай вобласці прыватны Музей лыжкі быў адчынены яшчэ ў 2010 годзе. Цягам некалькіх гадоў музей знаходзіўся ў доме супрацоўніцы мясцовай сферы культуры Ганны Ждановіч. А ў 2014 годзе музей пераехаў у раённы Цэнтр рамёстваў. Напрыканцы мінулага года ва ўстанове культуры была адчынена выставачная зала з экспазіцыяй драўляных лыжак.

Як распавяла "К" малодшы навуковы супрацоўнік музея Алена Ладуцкая, у экспазіцыі прадстаўлена больш за 300 розных па памерах і тэхніцы выканання драўляных лыжак, зробленых мясцовымі майстрамі разбы па дрэве і прадстаўнікамі іншых рэгіёнаў Мінскай вобласці. Так, тут можна пазнаёміцца з лыжкай-карміцелькай, лыжкай-сувенірам, лыжкай-вяслаўкай, а таксама з самай вялікай у Беларусі трохметровай лыжкай.

Да гэтага, у бліжэйшых планах бярэзінскіх лыжкарэў — стварэнне самай вялікай драўлянай лыжкі ў свеце. Яе спадзяецца Алена Ладуцкая, дадзены выраб дазволіць музейчынкам увайсці ў Кнігу рэкордаў Гінкса...

А вось у аграгарадку "Старая вёс", што ў вёсцы Варонічы Зэльвенскага раёна, ужо некалькі гадоў існуе Музей наскяконых і пчалярства. Стваральнік унікальнай прыватнай установы культуры Сяргей Мікановіч рас-

вёў "К", што музей складаецца з трох экспазіцый. Першая — своеасабліва пчаліная пасека, дзе месціцца больш за 30 пчаліных сем'яў у вулках шасці розных канструкцый, і нават старадаўняя калода, якую раней выкарыстоўвалі бортнікі па ўсёй Беларусі.

У адным з музейных пакояў прадстаўлена яшчэ адна экспазіцыя, дзе можна даведацца пра гісторыю пчалярства ад часоў Старажытнага Егіпта да нашых дзён, патрымаць у руках інвентар пчаляра, розныя соты і рамкі, а таксама пакаштаваць гарбаты з мятай і прадгуставаць розныя гатункі мёду. Але "вянцом" незвычайнага збору з'яўляецца калекцыя наскяконых, сабраная гаспадаром музея цягам больш чым 40 гадоў. У экспазіцыі прадстаўлены больш за 4 тысячы экзмэляраў наскяконых, палова з якіх — матылькі, сабраныя на тэрыторыі Беларусі і ўсё мінулага года, як адзначыў Сяргей Мікановіч, калекцыя папоўнілася сотняй матылькоў з Інданэзіі і Усходняй Азіі.

Не варта і казаць, што гаспадар музея шчыльна супрацоўнічае з мясцовымі культурна-навуковымі ўстановамі і з'яўляецца шанюным гошцем на любой гарадской і раённай выставе. А ягоня музейная калекцыя — гонар не толькі жыхароў Зэльвенскага раёна, а і наваколляў, якія пастаянна наведваюць аграгарадок...

Фартушкі і "Антыбахус"

На Брэстчыне таксама ёсць шэраг унікальных музейных экспазіцый. Скажам, незвычайны

музей, дзе экспанатамі выступае густая тара з-пад спіртных напой, адкрыўся ў Іванавічах яшчэ ў 2002 годзе. Спецыяліст раённага метадычнага цэнтру Мікалай Ленкавец, даведаўшыся, колькі ў сярэднім ужываюць беларусы алкаголю штогод, вырашыў, што музей "Антыбахус" павінен стаць установай, дзе прапагандуецца здаровы лад жыцця.

Цяпер ва ўнікальным музеі сабраны больш за тысячу самых розных бутэлек, пачынаючы ад двухметровых да вельмі маленькіх. Ёсць нават бутэчка ў форме мабільнага тэлефона, "ляльчакі лыльча", біялагі часоў апошняй вайны... Усе экспанаты расставлены паводле тэматыкі. Назвы напой з іроніяй каментуюцца Мікалаем Ленкаўцом, а ўсе аддзельныя "Антыбахусы" аформлены з гумарам і змяшчаюць інфармацыю пра тое, да якіх наступстваў вядзе прыхільнасць да алкаголю.

А ў Драгічынскім раёне яшчэ ў 1999 годзе быў заснаваны музей народнай творчасці "Бездзежскі фартушок", пра які "К" згадваў ужо неаднойчы. Аўтэнтычных мясцовых фартушкоў тут больш за 200 адзінак! Прычым усё яны адметныя, непаўторныя, цікавыя не толькі спецыялістам, а і наведвальнікам, асабліва, канешне, жанчынам...

Вось так яшчэ адна звычайная побытавая рэч — фартушок — з цягам часу аказалася сапраўдным мясцовым брэндам. Прычым брэндам не толькі агульнараённым, а і рэспубліканскім ды вядомым далёка за межамі Беларусі. Як кажа кіраўнік музея Марыя Астапчук, госці з Расіі, Польшы, Украіны і Ліванаў ў іх вядуць доволі часта. Італьянцы ўстановы паспрыяла, натуральна, і тое, што

Ну, вы разумелі: набор працягваецца...

...і песні

— У Мінску, здавалася б, хапае устаноў, якія навуваюць спевам, — кажа Вольга Вронская. — Я сама з'яўляюся выкладчыкам па класе эстраднага вакалу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Не хапае, на мой погляд, годных настаўнікаў. І калі дзіця трапіла да такога прафесіянала, то, можна сказаць, яно выцягнула шчаслівы білет.

Такіх шчаслівых білетаў тэатр прапанаваў для больш чым 20 дзяцей ва ўзросце ад 5 да 15 гадоў (у асноўным дзяўчынак), якія і займаюць у майстарскіх вярчальных — вядомай спявачкі і высакласнага педагога. Пра першае я

музеі з падобнымі экспанатамі не толькі на тэрыторыі Беларусі, а і ў краінах СНД сёння можна пералічыць па пальцах...

Валёнкі і "палачкі" - працэдні

Кожны, хто пабывае ў Лускім краязнаўчым музеі, што на Магілёўшчыне, абавязкова зацікавіцца калекцыяй старадаўніх прасай. Як кажа дырэктар установы культуры Людміла Новік, у калекцыі з 12 прадметаў можа пабачыць спіртавы асобнік, прас, які награвецца з дапамогай дадатковай чыгунай плашкі, а яшчэ — маленечкі

чыя — з кветкамі, для дзяўчат — расшытыя ўзорамі, для мужчын — шэрыя, а таксама зусім маленькія — сувернірныя.

А вось у Бялыніцкім раёне Магілёўскай вобласці, у аграпрадму "Вішоў" стварылі брэнд, лічы, на роўным месцы, адкрыўшы музей пры СВК "Калгас "Радзіма". Як кажа вядучы спецыяліст па музейнай рабоце арганізацыі Святлана Атрошчанка, у экспазіцыі гэтага музея гісторыі сельгаспрадпрыемства налічваецца каля тысячы экспанатаў, якія сведчаць пра гісторыю заснавання, станаўлення і развіцця калгаса, і сабраны звес-

брэндавай музейнай установе робіцца ўсё больш і больш...

Ад ікон да ручнікоў

На Гомельшчыне музейны аматар адразу згадае Ветку. Сабраная ва ўстанове культуры калекцыя стараверскіх ікон вядома далёка за межамі Беларусі. А пачыналася ўсё са збораў мясцовага мастака Фёдара Шклярава, які з 1950-х гадоў пачаў збіраць уласную, "хатнюю" калекцыю прадметаў побыту, археалогіі, старадрукаў, рукапісаў, ікон. 28 лістапада 1978 года з'явілася Пастанова Савета Міністраў БССР, аб стварэнні ў Ветцы музея на-

шмат музейных адметнасцей ёсць і на Віцебшчыне. Як кажа гадоўны спецыяліст гадоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама Дзяніс Юрчак, цікавыя экспазіцыі сёння існуюць літаральна ва ўсіх музейных рэгіёнах. Скажам, у тым жа Музеі гісторыі і культуры Оршы можна пазнаёміцца з калекцыяй меднага посуду — старадаўнімі самаварамі і чайнікамі. А ў Германавіцкім музеі культуры і побыту, што на Шаркаўшчыне, ёсць унікальная калекцыя кавальскіх вырабаў: напрыклад, вялікія жалезныя нажніцы, цвікі, падковы, а яшчэ скобля, якая прызнача-

Мы і свет

Музычная "інтрыга" Эквадора

Эквадорская музыка "сустрэлася" з беларускай у Мінску. У вялікай студыі Дома радзёй адрозніліся дзве значныя падзеі: студыйны запіс акадэмічных твораў эквадорскіх кампазітараў Херарда Февара, Хуана Карласа Уруціа, Хорхе Ав'еда, Луіса Тораса з сімфанічным аркестрам Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь і сусветная прэм'ера сімфоніі "Опус камплетур" эквадорскага дырыжора, кампазітара і выкладчыка Давіда Аруцянна.

Вольга РОПАТ

Вядома, мова мастацтва з'яўляецца самай універсальнай, таму зразумець культурны код пазнаўчы дзяржавы заўсёды магчыма. Тым больш, калі публіку знаёміць з культурай іншай краіны менавіта класічная музыка.

Эквадорска-беларускі культурны праект "Дружба народаў" сведчыць толькі аб адным: узаемаадносін дзвюх дзяржаў умацоўваюцца. Канцэртную праграму сфарміраваў Давід Аруцянн, абапіраючыся на густы беларускі публікі. Ён сцвярджае, што прэзентацыя рэпертуару, складзенага з эквадорскай музыкі, для першай сустрэчы з беларускімі меламанамі не зусім падыходзіць. Што да канцэрта для скрыпкі з аркестрам, то ініцыятарам яго, а таксама выканаўцай з'яўляецца Хорхе Саад Скіф.

Другі этап культурнага праекта "Дружба народаў" мае рэалізавацца ўжо ў Рэспубліцы Эквадор: тут будуць запісаны на дыск творы беларускіх кампазітараў.

Звернемся да канцэрта. Ён складаўся з двух аддзяленняў. Адкрыла музычны вечар эмацыйная кампазіцыя Херарда Февара "Агамуй Шунга". Пасля некалькіх праслуханых твораў стала зразумела: у класічнай музыцы Эквадора схавааны ноты інтрыгі. Прапанаваны музычны кампазіцыі вылучаюцца эмацыйнай завершанасцю і насычанасцю. Калі візуалізаваць эквадорскую музыку, то атрымаецца быццам бы раскадроўка кітла: інтрыга, чаканне, запал... Асабліваць эквадорскай музыкі ўладзе — пентатонічна — у якой адсутнічаюць паўтонавыя злучэнні. Пентатоніка характэрна і для азіяцкай музыкі.

Віртуознае валоданне музычным інструментам прадэманстра-

Давід Аруцянн, Хорхе Саад Скіф і Давід Эквадора ў Беларусі ў суправаджэнні Памэлы Картэс.

ваў эквадорскі скрыпач Хорхе Саад Скіф, які даў больш за 300 канцэртаў у 43 краінах, а гэтай восенню ўпершыню наведаў беларускую сталіцу.

Затым прагучалі кампазіцыі Яўгена Лебава. Давід Аруцянн, які родам з Арменіі, зусім не цяжка "расшыфраваць" тую эмацыйную шкалу, якая закладзена ў танцы з "Палескай соіты", а таксама ў Адажыя Ружы і Маленячка прынца. Тым больш, прызнаўся дырыжор, беларуская музыка, слаўная фольклорна-эпічнаму духу.

Прадстаўленую сімфонію Давіда Аруцянна "Опус камплетур" можна ахарактарызаваць як музыка-чаканне. Кампазіцыя прымае слухачоў у напружанні, таму яны і знаходзяцца быццам бы ў чаканні надыходзячых барацьбы. "Не магу сказаць, што мая музыка сумная, але там ёсць ноты не вельмі аптымістычныя...", — пагадзіўся дырыжор. Таксама Давід Аруцянн адзначыў, што сімфанічны аркестр Белтэлерадыёкампаніі гучыць мякка, прыгожа і чыста.

Завяршыўся музычны вечар эквадорскай класікі выступленнем спявачкі Памэлы Картэс.

драўляны ровар, або Як пазбавіцца музей-блізнятаў?

Фартушкі безрэма стаілі брэндам раёна.

Тысячы насьмешкі ў музеі Зялёнашчыні.

Экспазіцыя музея сельгаспрадпрыемства аграпрадму "Вішоў"

Унікальная калекцыя ручнікоў Брагінскага музея.

манжэтны, які з лёгкасцю змяшчаецца на далоні.

Калі ж цікавыя вандроўнікі паедзе на самы ўсход вобласці — у Дрыбін, дык пабачыць у мясцовай музейнай установе самыя разнастайныя вырабы шапавалаў — ад валёнак да шалак. Некалькі з іх давялося прымераць у свой час і мне. Па словах дырэктара ўстановы культуры Жаны Клімавай, валёнкі цяпер зрабілі сапраўдным брэндам раёна. Змешчана іх у музеі вельмі шмат: дзіця-

ткі пра людзей, якія тут працавалі і мінулым.

Найбольш уражваюць наведвальнікаў пераходныя Чырвоныя сцягі, кнігі народнай славы, старыя фотаздымкі, баявыя і працоўныя ўзнагароды ветэранаў вайны і працы. А яшчэ тут можна пабачыць гаспадарчыя дакументы 1930-х гадоў: калгасныя даведкі пра выдачу ці здачу збожжа і нават знамяціцца "палачкі" ведмаці ўліку працадзён таго ці іншага супрацоўніка... Не варта і казаць, што сёння, у часы своеасаблівай настальгіі па сваё-кім мінулым, ахвотных пабываць у

роднай творчасці, куды Фёдар Шкляраў перадаў 500 экспанатаў з уласнай калекцыі. Тым самым быў пакладзены пачатак камплектаванню фонду знамяцітка музея...

Яшчэ трэба згадаць і Брагінскі гістарычны музей, дзе сабрана вялікая колькасць ручнікоў. Іх тут больш за 200 адзінак, а некаторыя з іх ужо перасягнулі стогадовы рубаж... "Разыначкай" музея з'яўляецца метзэрят "Брагін", які адносіцца да рэдкага тыпу жалезна-каменных метзэраў і ва-жыць ажно 38 кілаграмаў...

ведаў апырыеры, пра другое — таксама, але палюкі прышоў па інфармацыю да Вольгі непадрыхтаваным, то не змог назваць па імёнах і прозвішчах тых яе вучняў, якіх яна вяла ў розныя гады, напрыклад, да дзіцячага "Еўрабачання". А гэта — Аляксей Жыгальковіч і Ілья Волкаў. У чым перавага яе перад калегамі-настаўнікамі? У тым, што яна — "трэнер, які грае" і (палюкі практык) ведае, як хутка развіць слых ды паставіць дыханне, выягнаць з дзіцяці той самы голас, вывесці на новы ўзровень тых, хто спявае ўжо ўмее. За год працы майстарні яе выхаванцы ўдзельнічалі ў шматлікіх конкурсах, сталі іх прызёрамі ды пераможцамі.

І канцэртная пляцоўка пад рукою: сваіх выхаванцаў, тых, што "дасягнулі кандыцыі", Вольга выводзіць проста на сцэну. Яны прымаюць удзел у праграмах артысты — салісты тэатра. Больш за тое, юныя таленты ўжо ўключаны ў рэпертуарную табліцу — задзейнічаны і ў іншых мерапрыемствах, якія праводзяцца гэтай установай.

Кастынгі ў майстарню Вольгі не практыкуе. Бацькам дастаткова патэлефанаваць у

тэатр і, па ўзгадненні, прывесці дзіця ў пятніцу ці суботу на праслухоўванне. Вользе дастаткова 5 — 7 хвілін, каб зразумець, ці варта яму займацца спевамі. У 2016-м адбор і будзе праведзены, хоць сэнсу ў тым педагог не бачыць.

Вронская прызнаецца, што, улічваючы і выкладанне ва ўніверсітэце, цяжар на грузкі — адчувальны, бо працаваць у майстарні па пятніцах і суботах даводзіцца з 10.00 да 19.00. Дапамагае ёй спявак Аляксандр Сухараў (выканаўца і сольны, і лідар гурта "Жывокі"), які ўзяў на сябе тэхнічны бок: сочыць за тым, наколькі правільна дзеці робяць гімнастыку для дыхання, выслухоўвае іх хулкамоўкі ды распева.

— Правільным будзе сказаць, што я вучу іх не спяваць, а думаць... нібыта яны ўмеюць спяваць, а мае заняткі ў пэўнай ступені маюць дачыненне да псіхалогіі, — вось так выказалася Вронская, і, я спадзяюся, вы зразумелі, што яна мела на ўвазе. Асабіста я ў адказ на гэтую яе рэпліку кінуў гагаван.

Увогуле, калі ў вас ёсць дзеці і вы гатовыя выплациць каля двух мільёнаў рублёў у год за тое, што ў будучыні з іх, магчыма, вырастуць

выканаўцы ўсіх часоў ды народаў, то сардэчна запрашаем у майстарню эстраднага вакалу. Ну а не вырастуць — не бяды: добры голас у жыцці заўсёды да месца.

А чаму б і не?

Арганізаваўшы майстарні, Маладзёжны тэатр эстрады, безумоўна, пайшоў слухным шляхам. Ужо колькі крытычных стрэл мы — звычайныя аматары добрай песні — выпустілі ў айчынных выканаўцаў, якія нашым культурна-эстэтычным патрэбам не адпавядаюць каторы год. Так, старая работніца эстрады яшчэ трымае марку, але срод новых асоб, якія з'явіліся на сцэне ў апошні час шляхамі рознымі, не так шмат тых, хто слухачамі масава любімы і запатрабаваны. З "задавальненнем" мы шлілі б стрэламі і ў беларускіх танцоўраў, але пра іх ведаем значна менш, чым пра спевакоў і спявачак. Таму асабіста я буду з цікавасцю назіраць за тым, ці змогуць майстарні выгадаваць новыя таленты. І, вядома, жадаць ім поспеху!

K

З нагоды юбілейнай даты ў Доме-музеі Якуба Коласа створана сумесная выстава "Шлях да брамы неўміручасці" з фондаў музея Якуба Коласа, Музея гісторыі беларускай літаратуры, Бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН РБ, дзе можна азнаёміцца з малавядомымі, а таксама ўпершыню прадстаўленымі матэрыяламі: кнігамі з дарчымі надпісамі, фотаздымкамі, лістамі Якуба Коласа да Кандрата Крапівы і ўспамінамі Кандрата Крапівы пра Якуба Коласа, віншавальным адрасам да 60-годдзя з дня нараджэння Кандрата Крапівы з аўтографамі пісьменнікаў, у тым ліку Якуба Коласа, лістамі Кандрата Кандратавіча да малодшага брата Якуба Коласа — Іосіфа Міцкевіча, асабістымі рэчамі.

Павел Кавалёў, Кандрат Крапіва, Якуб Колас, Міхась Лынькоў у рабочым кабінце народнага паэта ў дзень яго 65-годдзя. 1947 г.

Гэтыя матэрыялы — сведкі прыязных, сяброўскіх стасункаў двух волатаў беларускай літаратуры. Нягледзячы на амаль 15-гадовую розніцу ва ўзросце (3 лістапада 2017 года мы будзем адзначаць 135-годдзе народнага Песняра), Якуба Коласа і Кандрата Крапіву лепш за шмат агупнага ў іх біяграфіях.

Кандрат Крапіва нарадзіўся на Уздзеншчыне, дзе бярэ свае вытокі славыты Нёман і нясе воды па "роднаму куту" Якуба Коласа — Стаўбіоўшчыне. З 1885 па 1890 гады маленькі Кастусь Міцкевіч ва ўзросце з 3 да 8 гадоў воляй лёсу жыў з бацькамі на хутары Ласток, які размяшчаецца бліз мяжы з Уздзеншчынай. Для будучага паэта Ласток быў найлепшым і мілейшым кутком на свеце, дзе, па яго ўспамінах, нават "жаўранкі спявалі нешта зразумелае, не гэтак, як іншыя птушкі".

І менавіта Ласток навеяў Якубу Коласу сюжэт паэмы "Сымон-музыка". Лёс жа хлопчыка Кандрата Атраховіча чымсьці нагадвае лёс Сымонкі, і да яго вельмі стасуюцца радкі паэмы:

Бедны хлопчык быў загнаны,
У бацькоў нялюбны сын...

Кандрат Крапіва і Якуб Колас чэрпалі натхненне з адной крыніцы — жыватворнай нёманскай плыні, дыхалі адным хваёвым паветрам, ды і іх псеўданімы — Колас, Крапіва — ідуць ад зямелькі-маці, якая дала ім моц, мудрасць, сілу.

...Усё з зямелькі, дзедка мілы!

Хто ж іх корміць, дарагі?

Хто дае ім моцы, сілы?

Як, з чаго растуць лугі?

І чаго зямля так сумна

Позняй восенню, зімой?

І чаму прыветна, шумна

І так весела вясной?

Бо яна, відаць, штось знае,

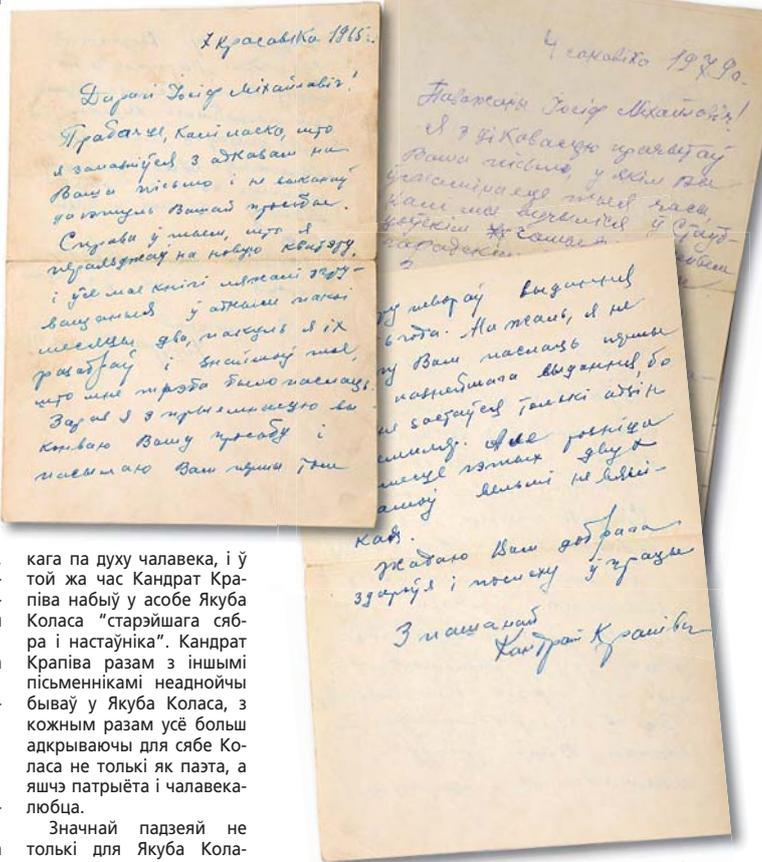
Бо яна жыве, дзядок.

Кандрат Атраховіч з'яўляўся ўдзельнікам Першай сусветнай вайны, як і Якуб Колас ваяваў на Румынскім фронце.

Упершыню пісьменнікі сустрэліся ў 1926 годзе ў час святкавання 20-годдзя літаратурнай дзейнасці Якуба Коласа. У іх склапіся сяброўскія адносіны. Якуб Колас бачыў у Кандрате Крапіве таленавітага, бліз-

"Сяброўства вузы кроўныя"

5 сакавіка 2016 года споўнілася 120 гадоў з дня нараджэння беларускага пісьменніка, паэта, сатырыка, драматурга Кандрата Кандратавіча Атраховіча (Кандрата Крапівы)

кага па духу чалавека, і ў той жа час Кандрат Крапіва набыў у асобе Якуба Коласа "старэйшага сябра і настаўніка". Кандрат Крапіва разам з іншымі пісьменнікамі неаднойчы быў у Якуба Коласа, з кожным разам усё больш адкрываючы для сябе Коласа не толькі як паэта, а яшчэ патрыёта і чалавека.

Значнай падзеяй не толькі для Якуба Коласа, але і для ўсёй інтэлігенцыі Беларусі быў удзел народнага Песняра ў міжнародным кангрэсе пісьменнікаў у абарону культуры ў 1935 годзе ў Парыжы, дзе ён выступіў з дакладам. Пра ўражанні мэтра паэтычнага слова аб згаданай паездцы малоды паэт-сатырык дазволіў сабе выказацца ў наступнай эпіграме:

Быў я ў Парыжы на кангрэсе,
То ў Загібельцы, браце, лепш:

Няма грыбоў у Булонскім лесе,

А ў Сене — хоць бы адзін лешч.

У адказ Якуб Колас напісаў верш "Загібелька":

Калі агледзіш хвайнякі І гэты кут пазнаеш бліжай,

Збіраючы баравікі, — То вывад яго раблю такі: Мне Загібелька лепш Парыжа.

У час вайны паміж Якубам Коласам і Кандратам Крапівай вялася пе-

сплоўніка", сумесна з П. Лебкам рэдагавалі "Беларуска-рускі слоўнік", "Руска-беларускі слоўнік".

Дом Коласа для Кандрата Кандратавіча, як і для ўсіх маладых пісьменнікаў, быў культурным асяродкам, дзе яны адчувалі клопат старэйшага сябра. Па ўспамінах Кандрата Крапівы, "усе з вялікай павагай ставіліся да Якуба Коласа. Ён для нас быў не толькі як старэйшы сябар, але і як настаўнік. Мы вучыліся ў яго. Не толькі пераймалі — перш за ўсё вучыліся пазнаваць людзей, іх узаемаадносіны. І гэта нам дапамагала ў нашай творчасці".

Пасля смерці Якуба Коласа дом Песняра застаўся для Кандрата Крапівы блізкім і родным. Ён удзельнічаў ва ўсіх юбілейных Коласавых мерапрыемствах, выступаў з прамовамі на адкрыцці музея і яго філіяла. Ён напісана грунтоўная рэцэнзія на зборнік "Казкі жыцця", які руліва рыхтаваўся да перавыдання Якубам Коласам, а пабачыў свет толькі ў 1960 годзе.

Якуб Колас у лістах да Крапівы часта звяртаўся "брат Кандрат, дарагі Кандратка", і, мабыць, не выпадкова: яго малодшы брат Юзік быў старэйшы за Кандрата на адзін год.

Кандрат Атраховіч і Юзік Міцкевіч пэўны час (1910 — 1911 гады) вучыліся ў Стаўбіоўскім 4-класным гарадскім вучылішчы. Востры розум, цяга да ведаў аб'яднала іх, яны заха-

валі прыязныя адносіны да сталых гадоў.

У фондах музея Якуба Коласа захоўваюцца лісты Кандрата Крапівы да Іосіфа Міцкевіча, малодшага брата Якуба Коласа, які апісаны ў паэме "Новая зямля" як гарэзлівы, даціпны "Юзік-шаліянец". "Дзядзька Юзік", як яго любілі называлі, стаў шчырым прапагандыстам творчай спадчыны свайго брата, непаўторным выканаўцам яго творчых.

У адным з артыкулаў, прысвечаных Якубу Коласу, Кандрат Крапіва згадваў пра гады вучобы ў Стаўбіцах, дзе ён ўпершыню пачаў пра Якуба Коласа дзякуючы выкананню верша "Плытнікі" Іосіфам Міцкевічам.

Лісты Кандрата Крапівы да І. М. Міцкевіча ад 07.04.63 года і 04.03.79 года — яшчэ адзін штырх да біяграфіі паэта-сатырыка, вучонага, чалавека з феноменальнай памяццю, які вельмі нагадвае свайго настаўніка Якуба Коласа рысамі ўдзячнасці да людзей, цвярозым успрыняццём існасці жыцця.

Тэкст ліста ад 4 сакавіка 1979 года:

"Паважаны Іосіф Міхайлавіч!

Я з цікавасцю прачытаў Ваша пісьмо, у якім Вы ўспамінаеце тыя часы, калі мы вучыліся ў Стаўбіоўскім чатырохкласным гарадскім вучылішчы.

З таго часу прайшло ўжо 68 — 69 гадоў, але я помню прозвішчы і нават твары многіх вучняў, якія вучыліся разам з намі: Хмялеўскага, Альшэўскага, Барташэвіча, Лушчыцкага, Варавы, Астравуха (ён быў маім сябрам), помню і Вас. Асабліва той выпадак, калі вы чыталі верш Якуба Коласа пра плытніцкую, які зрабіў на мяне вялікае ўражанне.

Добра помню і Якава Паўлавіча Крачыну. Я згодзен з Вамі, што гэта быў разумны чалавек і зольны педагог, пра якога можна ўспамінаць толькі добрымі словамі. Помню яшчэ выкладчыка гісторыі Ісака Абрамавіча Сербана, які пасля стаў вядомым як сур'езны навуковы даследчык, этнограф.

Тады перад намі было яшчэ ўсё жыццё — з надзеямі і марамі. А цяпер ужо амаль усё яно засталася заду, як і здароўе, на якое Вы скардзіцеся.

Да мяне таксама падбіраюцца ўсякія немачы. Нічога не зробіш — такая доля ўсіх людзей. Але ня трэба здавацца.

Жадаю Вам паспяхова змагацца са ўсімі нягодамі і немачамі.

З прывітаннем, Кандрат Крапіва".

Знаіда КАМАРОЎСКАЯ, дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырае спачуванне дырэктару дзяржаўнай установы "Мемарыяльны комплекс "Брэсцкая крэпасць-герой" Высоку Рыгору Рыгоравічу ў сувязі з напатакнай яго стратай — смерцю бацькі.

(Заканчэнне. Пачатак у № 10.)

Нагадаю толькі галоўныя этапы дзейнасці “мирискусніков”, у асяроддзі якіх пачала развівацца творчасць Бакста. Гэта суполка маладых мастакоў, літаратараў, музыкантаў, філосафаў, эстэты, публіцыстаў пачала складавацца ў 1890-я гады. Так з’явіліся сваеасаблівы “гурток самаадукацыі”, “аб’яднанне сяброў, звязаных аднолькавай культурай і агульным густам”, якія паспрабавалі вырвацца з рамак келейнага мастацтва не толькі ў шырокія расійскія масы, але і ў заходнія рэгіёны Еўропы.

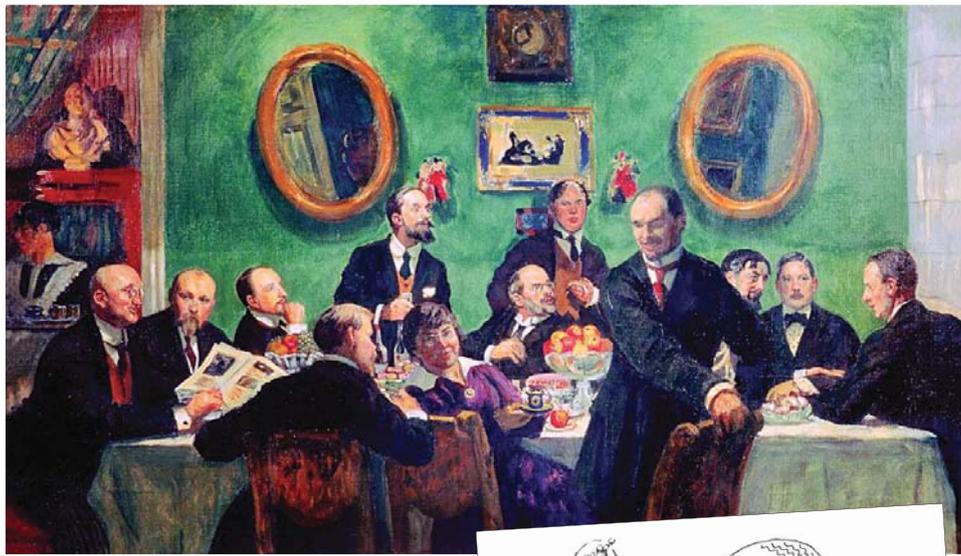
Леў Бакст. Жыццё касцюма да балету “Нарцыс”.

Барыс КРЭПАК

Матывуючы з’яўленне таго творчага саюза, адзін з яго галоўных арганізатараў Аляксандр Бенуа пісаў: “Нам кіравалі не столькі меркаванні “ідэянага” кшталту, колькі меркаванні практычнай неабходнасці. Цэламу шэрагу маладых мастакоў не было куды падацца. Іх або зусім не прымалі на вялікія выставы — акадэмічную, перасоўную і акварэльную, або прымалі толькі з выбракоўваннем усяго таго, у чым самі мастакі бачылі найбольш выразнае выяўленне сваіх пошукаў. Вось чаму Урубель у нас апынуўся побач з Бакстам, а Сомаў побач з Малявіным. Да “непрызнаных” далучыліся тыя з “прызнаных”, якім было не па сабе ў зацверджаных групах. Галоўным чынам да нас падшылі Левітан, Каровін і, да найвялікшай радасці, Сяроў. Зноў жа, ідэяна яны былі апошнія нашадкі рэалізму, не пазаўленьня “перадзвіжніцкай афарбоўкі”. Але з намі іх звязала нянавісць да ўсяго затхлага, якое ўсталявалася, змярцвела”.

Ітэтыя словы, на мой погляд, з’яўляюцца “залатым ключыкам” да сапраўднага разумення ідэяна-мастацкага арганізма “Мира искусства”. Сапраўды, мэта аб’яднання была ў вышэйшай ступені высакародная: адраджэнне ідэй рамантызму і абсалютнай свабоды ў выбары пластычных сродкаў. Шматграннасць мастакоўскіх інтарэсаў і вытанчаная інтэлектуальнасць — адметная рыса, а галоўнай тэмай стала туга па страчаным ідэальным “раі” мінулых эпох, у тым ліку перыяду ракако. Ім удалося ўваскрэсці гэты настальгічны час у сваім мастацтве і тым самым прыцягнуць усеагульную ўвагу і да культуры “романтычнага” мінулага, у прыватнасці, да старажытнарускага іканаліку дапётроўскіх часоў, і зноўку адкрыць творчасць некаторых напанаўзыхальных заходне-еўрапейскіх і рускіх мастакоў XVIII стагоддзя, блізкіх ім па духу. Невыпадкова іх палітра была перапоўнена сваеасаблівымі рэспрэктыўнымі і стылізатарскімі тэндэнцыямі,

Незаменны Бакст

Барыс Крэпак. Група мастакоў аб’яднання “Мир искусства”.

Чатыры залы пра кантэкст лёсу мастака: ад Гродна да “мирискусніков”

яркай дэкаратыўнасцю, прыწყывавай лінейна-выразнай “малюўнічай” графічнасцю і дзіўнай артыстычнасцю. Дарэчы, з усіх мастакоў “Мира искусства” Бакст быў самым успрымальным да калыханняў моды і настрою часу, і таму бліжэй усіх падыходзіў да стылю “мадэрн” і некаторых тэндэнцый мадэрнізму, асабліва ў апошнія гады. Захапляўся антычнасцю ў Усходам. Але ў яго інтэрпрэтацыі антычнасць і Усход маюць мала агульнага з класіцызмам. У стылі Бакста — больш усяго нястрымнай рамантыкі, гістарызму і менш — расіянальнасці і нарматыўнасці, дапётроўскіх часоў, і зноўку адкрыць творчасць некаторых напанаўзыхальных заходне-еўрапейскіх і рускіх мастакоў XVIII стагоддзя, блізкіх ім па духу. Невыпадкова іх палітра была перапоўнена сваеасаблівымі рэспрэктыўнымі і стылізатарскімі тэндэнцыямі,

дзіўся” ўласна сцэнаграфам пасля ўжо яго знаходжання ў аб’яднанні “Мир искусства”, у якім займаўся ў асноўным жывапісам, часопіснай і кніжнай графікай. Гэта не так. Яго дэбют як тэатральнага мастака адбыўся ў пачатку 1902 года на сцэне пецярбургскага Эрмітажнага тэатра па французскай балетнай пангаміме “Сэрца маркізы” Марыуса Пеціпа на музыку Жана Пірана (эскізы касцюмаў прадстаўлены ў экспазіцыі). А праз год мастак у тым жа тэатры, а потым і ў Марыінцы, афармляе чудаўны казанчы балет “Фея лялек” на музыку Эзефа Баера. Дарэчы, у ім удзельнічалі такія балетныя зоркі, які Ганна Паўлава, Мацільда Кшчынская, Вольга Праабражэнская, Агрыпіна Ваганова, Міхаіл Фокін. Мала хто ведае, але менавіта ў тыя часы Бакст прыдумаў для Ганны Паўлавай знакаміты касцюм Лебедзя, у якім балерына

будзе бліскуча выступаць на працягу ўсяго свайго творчага жыцця, і, калі не памыляюся, будзе ў касцюме Лебедзя і паханая.

Праўда, аб’яднанне “Мир искусства” разам з часопісам у сваім першапачатковым выглядзе праіснавала нядоўга: пасля рэвалюцыі 1905 года па розных прычынах яго знікая з прасторы мастацкага жыцця Расіі. Аднак яго духоўная аўра, яго выставачая, асветніцкая, выдавецкая дзейнасць пакінулі найглыбейшы след не толькі ў расійскай культуры і эстэтыцы. Ёны след прыкметны і ў пазнейшых творах мастакоў Беларусі, Літвы, Польшчы. Многія з былых членаў і экспанентаў “Мира искусства” нават у эміграцыі захавалі прыхільнасць мастацкім густам сваёй бурлівай маладосці. Так, амаль паралельна з «Миром искусства» ў Варшаве з’явілася вельмі падобнае па эстэтычных канцэпцыях з рускім аб’яднаннем таварыства польскіх мастакоў

сезоны”, якія, пачынаючы з 1909-га, шмат разоў заваёвалі тагачасныя стапіцы свету — Парыж, Берлін, Лондан, Венецыю, Монтэ-Карла, Будапешт, Буэнас-Айрэс, Нью-Ёрк, Сан-Себасцыян, Рым, у якіх сваё геніяльнае майстэрства сцэнографа паказаў Леў Бакст, можна лічыць менавіта “залатой” старонкай еўрапейскай культуры першых двух дзесяцігоддзяў XX стагоддзя. А бакстаўскія шыкоўныя і вытанчаныя дэкарацыі і касцюмы да балетаў “Клеапатра”, “Шахэразада”, “Нарцыс”, “Карнавал”, “Дафніс і Хлоя”, “Пасляпаўднёвы адпачынак Фаўна”, “Спячая прыгажуня”, дзівосныя гарнітуры да “Жар-пташкі” і да гэтай пары з’яўляюцца непераязданымі шэдэўрамі сусветнага тэатральнага мастацтва. Льва Бакста справядліва называлі “караблём “Рускіх сезонаў”, бо ён не толькі ствараў мастацкае афармленне спектакляў, ён яшчэ прыдумляў сцэнарыі, удзельнічаў у распрацоўцы харэаграфіі, быў

art nouveau. «У гэтай галіне Бакст з першых крокаў заняў проста-такі дамінуючае становішча, — пісаў А. Бенуа, — і з тых часоў так і застаўся адзіным і непераязданым». Як дакладна вызначыў яго калег па «Мир искусства» М.Дабужынскі, услед за трыумфамі «Рускіх сезонаў» адбыўся «грамадскі паварот густаў», і ён у «найвялікшай ступені быў дзякуючы менавіта Баксту, тым новым адкрыццям, якія той даў у сваіх пастаноўках, што ўразілі не толькі Парыж, але і ўвесь культурны свет Захаду».

У 1910 годзе “Мир искусства” нечакана для многіх інтэлектуалаў аднавіў сваю дзейнасць (у асноўным выставачную) у пашыранным складзе. Аднак мастацка-эстэтычная лінія яго удзельнікаў набыла ўжо іншы, больш складаны, часам супярэчлівы і слабакіруемы характар, хоць высокай прафесійнай і эстэтычнай узроўню “мирискусніков” другога прышэсця заставаўся бяспрэчным. М.Сар’ян, Н.Альтман, У.Татлін, Б.Грыгор’еў, Р.Фальк, М.Ларыёнаў, Н.Ганчарова, В.Кандзінскі і шмат іншых імёнаў — дзіўная амальгама талентаў задуманна-легкадумных наватараў-летуценнікаў, першапраходцаў, авангардыстаў і непапраўных “неарэалістаў”.

Аднак базавыя іскрынікі таго, карэнная “Мира искусства”: вытанчаны стыль інтэлектуальнага мадэрну, яркая дэкаратыўнасць, прывабная лінейнасць, прывабная лінейнасць, асабліва матавае каларовае тонаў, рамантычная ідэалізацыя мінулага, гуманістычная ўлагоджанасць, “празрысты рэалізм, які міжволі зросся з сімвалізмам”, “нябачны містэчны пачатак”, які часта пераходзіў у меланхолію, а часам і ў аўтарскую самаіронію, — сшылі на нішто. Прыходзяць новыя часы, а з імі “новыя песні” ў прадуцванні навалынічных сацыяльных катаклізмаў. Тым не менш фармальна, нібы па інерцыі, “Мир искусства” існаваў яшчэ некалькі гадоў і пасля Кастрычніцкага перавароту.

Апошнія выставы пад гэтай шыльдай прайшлі ў 1924 годзе ў Ленінградзе, і ў 1927-м — у Парыжы, але нічога асаблівага яны з сябе не ўяўлялі. Ды і Львона Бакста ўжо не было ў жывых. Апошняй работай майстра стала пастаноўка харэаграфічнай пэзмы — балета “Істар” Венсана д’Энзіды для трупы Цы Рубіштэйна, на якой, па словах М.Фокіна, “гледачы атрымалі больш уражанняў ад ахрыстай і сіняй дэкарацыі Бакста, чым ад сцэнарыя”. Балет быў прысвечаны асірыйскай багіні, якая зваўлася з пекла Сына Жыцця. Але на адной з рэпетыцый з мастаком здарыўся нервовы прыпадак, і праз пяць месяцаў, 27 снежня 1924 года, у балетніцы Руаль-Мальмезона ён сканаў ад ацёку лёгкіх. Яго пахавалі на могілках Батыньель пры вялікім зборы ўсяго мастацкага і тэатральнага Парыжа...

Такім ён быў, наш геніяльны зямляк і бліскучы “мирискуснік”, чарадзейны колеру Леў Бакст, які назуасёды ўвайшоў у сусветную гісторыю тэатральнай культуры пад імем “Львон Бакст”...

Жан Касто. Малянак “Леў Бакст балерыня”.

“Sztuka” (“Искусство”), якое праіснавала да 1930 гадоў. У яго дзейнасці актыўны ўдзел прымалі і нашы зямлякі — “мирискуснікі” Фердынанд Рушчыц і Казімір Стаброўскі.

Пасля распаду групы яе ўдзельнікі працягвалі падтрымліваць паміж сабой сяброўскія сувязі. І ў далейшым выступалі як арганізуючая сіла, надаючы сваім распачыненням эстэці каларыт “Мира искусства”. Арганізаваная Сяргеем Дзягільевым буіная выстава ў парызжым Восенскім салоне 1906 года (у ёй прынялі ўдзел Леў Бакст і Дзмітрый Стэлецкі) і дзятлівецкія гастрольныя “Рускія

мастацкім дырэктарам. Практычна ўсе балеты, у стварэнне паўсюдна прымаліся “на ўра”. Феэрычная малюўніцкая, чараўная магія колеру і арнаментыкі, непамерная странасць і артыстычнасць захоплівалі і адурманявалі гледача. Крытык Андрэй Левінсон пісаў, напрыклад, што “Парыж быў па-сапраўднаму п’яны Бакстам...” Ды і не толькі Парыж...

Яркія, вытанчаныя колеры і рамантычныя тэмы, запавычаныя з рускага і ўсходняга фальклору, бліскучыя “дэкаратыўныя” фантэстычныя відовішчы зрабілі велізарны ўплыў на эпоху

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62. Экспазіцыі: ■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.". ■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.". ■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі дзейнічае выстава "Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве", прысьвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі). ■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.". ■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.". ■ Рэспубліка залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў "Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя".

Выставы: ■ Выстава "Гоя... Пікаса" (графіка са збору Каралеўскай акадэміі прыгожых мастацтваў, Мадрыд, Іспанія) — да 21 сакавіка. ■ Перформанс "Цялеснае выказанне. Гоя... Пікаса" — 19 сакавіка. Пачатак аб 15-й. ■ Выстава "Леў і Сяргей Гумілёўскі. Скульптура" — да 22 сакавіка. ■ Выстава "Час і творчасць Льва Бакста" — да 17 сакавіка. ■ Выстава твораў Юрыя Макарава "Музыка вясны" — да 11 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛЮВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78. Пастаянная экспазіцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы". ■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча". ■ "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст.". Выставы: ■ "Віленскі альбом" Яна Казіміра Вільчынскага — да 17 сакавіка.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Музей прапануе наведвальнікам разам паскорыць надыход вясны: плануюцца "Вяснянкі", праграма, якая зацікавіць не толькі дзяцей, але і дарослых — 19 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл.факс: 334 11 56. ■ 19, 20 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. Прэм'ера. Выканавецца на італьянскай мове. ■ 22, 23 — "Папалушка" (балет ў 3-х дзеях) С. Пракоф'ева. ■ 22 — "Швэды" (музычны вечаер ў Вялікім). Камерная зала імя Л.П.Александроваўскага. Пачатак ў 19.30. ■ 24 — "Яўген Анегін" (опера ў 3-х дзеях) П.Чайкоўскага. ■ 25 — "Спартак" (балет ў 3-х дзеях) А.Хачатуряна. ■ 26 — "Доктар Айбаліт" (опера ў 2-х дзеях) М.Марозавай. Пачатак аб 12-й. ■ 26 — "Іаланта" (опера ў 2-х дзеях з удзелам салісткі

Экспазіцыі: ■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларусь". ■ "Беларусь XVI — XVIII стст. ў партрэтах і геральдыцы". ■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст.". Выставы: ■ Выставачны праект "Гандаль Беларусі на шлях гісторыі" — да 1 чэрвеня. ■ Міжнародны выставачны праект "Усе жыццё ў адным ровары", арганізаваны кампаніяй "ItalyMania" сумесна з музеем. ■ Міжнародная выстава "Радзівілы. Вялікая эпоха князёў" — да 28 сакавіка. ■ Выстава "Баявля нагалоўі засцерагалнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель XI — XVII стст." — да 10 чэрвеня. ■ Прэзентацыя гісторыка-батальнай карціны маладога беларускага мастака Уладзіміра Сайко, прысьвечанай 100-годдзю Нарадзіўся наступальнай аператыўнай Рускай Імператарскай Арміі — 25 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі: ■ "Мінск губернскай і канцы XIX — на пачатку XX стст.". ■ "Із'езд РСДРП ў асобах". ■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі". ■ "Гісторыя Дома-музея Із'езду РСДРП". ■ Выстава "Зброя і гонар. Татары на службе ВКЛ" — да 3 сакавіка. ■ Інтэрактыўная выстава "Вар'яцкая лабараторыя", падрыхтаваная сумесна з мінскім музеем папулярнай навуцы "Элемента" — да 3 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51. Экспазіцыі: ■ "Геалогія і палеанталогія". ■ "Сезонныя змены". ■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін". ■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу". ■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу". ■ Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94. ■ Выстава "Муміі свету" —

тэатра "Санкт-Пецярбург Опера" Валянціны Федзянэвай (Украіна).

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл.факс: 334 60 08. ■ 19 — "Кантракт" (камедыя ў 2-х дзеях) Ф.Вэбера. ■ 20 — "Усе мышы любяць цырк" (невярагодная гісторыя пра сіпу мастацтва) В.Буслаевай. Пачатак аб 12-й. ■ 20 — "Адэль" (гісторыя каханя) Я.Таганова. ■ 22 — "Воук-мараллавец" (камедыя паводле твораў Ф. Аляхновіча і Л. Родзевіча). ■ 23 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й. ■ 23 — "Дзед" (трагікамедыя)

да 6 мая. г. Мінск, вул. Казінец, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53. ■ Выстава "Лукамор'е" (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня. ■ Выстава "Экзатычныя жывёлы свету" — да 5 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67. Пастаянная экспазіцыі: ■ Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях". ■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.". ■ "Беларуская музычная культура XX ст.". ■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст.". ■ Выстава да 110-годдзя з дня нараджэння народнай артысткі Беларусі Рыты Млодак — да 31 сакавіка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03. ■ Пастаянная экспазіцыя. Майстар-класы: ■ Друкіца для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й. Выставы: ■ "Аўтамабіль на далоні". ■ Выстава аўтарскіх і абергаючых лялек "Таямніцы чароўнага лесу". 3 5 сакавіка да 10 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдова, 4. Тэл.: 327 10 75. Экспазіцыі: ■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць". ■ Выстава па матывах новага беларускага анімацыйнага фільма "Марк Шагал" — да 10 сакавіка.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92. Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстава "Беларусь — радзіма марскіх герояў", прысьвечаная 110-годдзю падводнага флоту — да 24 сакавіка. ■ Выстава "Не жанчыны прыдумалі вайну..." (якая ў фотаздымках распавядае пра лёс жанчын у гады мінулай вайны — да 24 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.

В.Паніна. ■ 24 — "Два чароўныя парасоны" (казка для дзяцей і дарослых) Г. Х. Андрэсена. Пачатак аб 11-й.

■ 24 — "Нязваны гоць" (сямейная меладрама) С.Бартохавай. ■ 25 — "Лямур, тукур і абажур" (займалыны тэатральны канцэрт). ■ 26 — "Фінт-круазэ" (дзве сучасныя камедыі) Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26. ■ 22 — "Швэды сусветнага класічнага балета" (канцэртная праграма). ■ 23 — "Чароўны свет аперэты" (канцэрт ў 2-х аддзяленнях). ■ 25 — "Вяселле ў Малаінаўцы" (музыкальная камедыя ў 2-х дзеях) Б.Аляксандрава.

Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49. ■ Палацавы ансамбль. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстава "Мастацтва ў камені" — да 1 мая. ■ Выстава "Фрагменты" — да 3 сакавіка.

Выставачная зала сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

■ Выстава "Адлюстраванне" — да 24 сакавіка.

РАТУША

■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстава "Уецца веер акрылены" (сумесны праект музея "Замкавы комплекс "Мір" і вядомага калекцыянера Ігара Сурманчуўскага) — да 5 верасня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96. Экспазіцыі: ■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць". ■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра". ■ Тэатрызаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнай маладошча ўзросту. ■ Музейна-педагагічны праект "Кроцымы ў школу разам з Коласам". Акцыі: ■ "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі). ■ Вшанаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!" (па папулярнай дамоўленасці). ■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66. Экспазіцыі: ■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праграмным ролікам ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам. Акцыі: ■ Інтэрактыўны музейны праграмы "У пошуках папараца-кветкі". ■ "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў. Выставы: ■ Выстава работ пецярбургскага мастака Ігара Шаймарданова — з 24 сакавіка да 23 сакавіка. ■ Літаратурна-музычны вечаер да 20-годдзя народнага калектыву аўтарскай песні "Элегія" (г.Вілейка) — 22 сакавіка.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі: ■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст. ■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст.". ■ "Сані + вазок; калыска + брычка; карэта + вупраж". ■ Виртуальная гульня "Карэты майстар".

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МСТА" г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ Сані + вазок; калыска + брычка; карэта + вупраж". ■ Виртуальная гульня "Карэты майстар".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Экспазіцыі:

■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца). ■ "Чырвоная гасцёўня". ■ "Зала ўрачыстых прыёмаў". ■ Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея".

■ "Узнагароды краін свету" (в фондах Тракайскага гістарычнага музея) — да 10 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва". Выставы: ■ Выстава твораў Маргарыты і Людмілы Шчамялёвых "Фарбы і ніці" — да 3 сакавіка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт". ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысьвечана герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, Іванарому грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму. Выставы: ■ Выстава работ Галіны Сакалоўскай "Прыгасоджце свету ў бяскрыжы Swarovski" — да 3 сакавіка. ■ Выстава "Свет імпрэсіянізму" — да 3 сакавіка. ■ Выстава "Машыны, якія гавораць / Talking machine", пры ўдзеле творчай групы "Рамзэс Экспа" — да 27 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет". Выставы: ■ Выстава графікі і скульптуры Уладзіміра Даўгялы і Сяргея Аганавы "Гонар. Годнасць".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. ■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі: ■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст. ■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст.". ■ "Сані + вазок; калыска + брычка; карэта + вупраж". ■ Виртуальная гульня "Карэты майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ Сані + вазок; калыска + брычка; карэта + вупраж". ■ Виртуальная гульня "Карэты майстар".

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30. ■ Выстава жывапісных твораў маладых беларускіх аўтараў аўтаруў з Беларусі, Расіі і Латвіі (у рамках міжнароднага дабрачыннага праекта "Трыкацкія куплеты-2016") — з 21 сакавіка да 9 сакавіка. ■ Выстава ласкутнага шыцця аўтаруў з Беларусі, Расіі і Латвіі (у рамках міжнароднага дабрачыннага праекта "Трыкацкія куплеты-2016") — з 21 сакавіка да 9 сакавіка. ■ Выстава жывапіснага Геннадзя Сухамлінава — з 22 сакавіка да 9 сакавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл.факс: 290 60 10. ■ Міжнародная выстава аўтарскай лялькі і м'яздзвездзкі Тэды "Панна Doll'я" — з 25 да 27 сакавіка. У рамках мерапрыемства — персанальная выстава Ганны Сіпчончы і Васіля Пяшчуна.

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя). ■ "Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст.". ■ "Свет прыроды" (выставы "Загадкавы фантазіі мора" і "Жывёлы свет Гомельшчыны") (грот палаца). Выставы: ■ Выстава-рэтрспектыва работ вядомага ізраільскага фотамастака Барыса Равіча "Маймі вачыма" — да 10 сакавіка. ■ Выстава "Муміі свету" — да 8 мая. ■ Выстава пейзажнай фатаграфіі Віктара Босака "Палескія матывы" — да 3 сакавіка.

Вежа палаца Экспазіцыі: ■ "Уладальнікі Гомельскага маейнта Румянцавы і Паскевічы".

Паўночная крыло палаца Экспазіцыя: ■ "Свет звыроў Гомельшчыны".

Выставы: ■ Выстава экзатычных жывёл.

Зімовы сад ■ "Свет субтрапічных раслін і жывёл".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41. ■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. ■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы. ■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір. ■ "Музей крыміналістыкі". ■ Выстава "Па вачы Памяці", прысьвечаная Чырвонай арміі першай паловы XX стагоддзя, з фондуў музея.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64. ■ Экспазіцыя "Прырода Лідчыны". Выставы: ■ "Вядзём пачатак мы ад Гедыміна...". ■ Мемарыяльны пакой Валентына Таўла. ■ Выстава з прыватнага збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.". ■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х". ■ Музейна-вобразная зала "Як жылі нашы продкі". ■ Выстава "Праваслаўныя храмы Лідскага краю". ■ Выстава "Ад пра гусінага да камп'ютара сучаснага". ■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12. ■ Выстава "Прыпавесці" Міжнародных майстар-класаў іканапісу ў Наваці (Польшча) — да 9 сакавіка. ■ Выстава ласкутнага шыцця аўтаруў з Беларусі, Расіі і Латвіі (у рамках міжнароднага дабрачыннага праекта "Трыкацкія куплеты-2016") — з 21 сакавіка да 9 сакавіка. ■ Выстава жывапіснага Геннадзя Сухамлінава — з 22 сакавіка да 9 сакавіка.